

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 40.—

Félévre ... " 20.—

Negyedévre ... " 10.—

Egyes szám ára 80 fillér.

A HÉT

TÁRSADALMI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések
felvétele ugyanott.

— Budapest, június hó 16. —

ÚJ FÉLÉV.

Az egész vonalon megdrágult az élet, a pénz értéke jelentékenyen alábbszállott, a háború megmozdított mindent, nem hagyta érintetlenül a termelés és a munka egyetlen területét sem. A nyersanyagok és különösen a munkabérek állandó és tartós emelkedése az elmúlt három esztendő alatt ismételtelen arra kényszerítették a nyomdákat is, hogy újból és újból fel-emeljék a lapok technikai előállításának árát s ezt a sorsot — fájdalom! — nem kerülhette el »A HÉT« sem. Mi eddig távolról sem tartottunk lépést ezzel az egyre növekvő áremelési irányzattal, pedig köztudomású, hogy a napilapok is kénytelenek voltak ismételtelen előfizetési áraikat az általános költségemelkedésnek megfelelően felemelni, most azonban, mikor immár h e t e d s z e r emelték fel a nyomdák a nyomdai árakat, kénytelenek vagyunk mi is súlyosan megnövekedett terheinknek legalább egy részét előfizetőinkre áthárítani. A jövő évnegyedtől: július 1-től kezdve tehát — hogy csak némileg is kárpótlást nyerjünk az immár hetedszer ránknehezedő áremeléssel szemben — »A HÉT« előfizetési árát

egész évre	40 koronában,
félévre	20 koronában,
negyedévre	10 koronában

állapítjuk meg, s kérjük régi hű előfizetőinket, hogy június végén lejáró előfizetéseiket már ilyen értelemben sziveskedjenek megújítani, még pedig lehetőleg nyári üdülésük megkezdése előtt.

E célból mai számunkhoz postatakarékpénztári befizetési lapot mellékelünk és kérjük annak szives felhasználását.

Fürdőző és nyaraló közönségünknek a lapot természetesen pontosan mindenüvé utána küldjük, ahová rendelik. Kívánatos, hogy a címet világosan, olvashatóan, az utolsó postai állomás megjelölésével írják meg nekünk, ugyszintén eddigi címüket is.

A HÉT kiadóhivatala

VIII. ker., Népszínház-utca 22. szám.

Krónika.

Glosszák.

— jun. 14.

Központ nagytöke, hadseregszállítás, új milliók, municziógyárak és rekvirálás — ez a másik oldala annak az éremnek, amelyet a háborúk történetéről szóló könyvek mutatnak majd az iskolásfiuknak. Bizony, itt lehorgasztott fővel, dühvel és szomorúsággal állapítjuk meg, hogy e ponton csakugyan — legalább is — interpellálni kell az embernek, ha véletlenül képviselő. Interpellálnak is mindenhol, az angol és francia parlamentben éppen úgy, mint a magyar országgyűlés képviselőházában s a kormányférfaik válaszolnak az interpellációra úgy, ahogy tudnak. De meg kell

állapítanunk, hogy régen hallottunk olyan okos, egyenes és férfias szavakat, mint aminőkkel Sztéryni válaszolt a Ház csütörtöki ülésén a központok ellen elhangzott vádakra. Azzal kezdte a kereskedelmi miniszter, hogy: »igaza van a képviselő urnak«. Aki hibás, méltó büntetését el fogja venni. Maga sem tartja a központositás ad abszurdum való kiépítését a legideálisabb államférfiui koncepczióknak. Igyekeznünk kell, hogy a központokat a hadihelyzethez képest fokozatosan megszüntessük... Sztéryni nagyszabású kormányzati képessége mellett benne van ezekben a szavakban a legobjektivebb emberi bölcsesség is: a csakugyan meglévő bajok minden hiu szépitgetés nélkül való beismerése. Ámde... s itt minden ámde fájó, de elkerülhetetlen

DR. MÁRKUS JENŐ.

(Erdélyi felvétele.)

FOLYÓIRAT	
1923/24.	1-11.
EGYETEMI KÖNYVTÁR	

rezignációval jön a tollunk alá: a hadseregszállítás, központ, a tőkék eszeveszett körforgása és koncentrációja — ez maga a háboru és Xerxes hadjáratai, a keresztesháborúk, az amerikai szabadságharc, Napoleon hódításai mindig ugyanazt a világgazdasági és pénzügyi politikai konzekvenciákat eredményezték s Franciaország új pénzarisztokráciája, Balzac új milliomosai, a restauráció és a bécsi kongresszus parvenüi mind a fegyverek gulái alatt rakták meg millióik puha fészket s az emberi vér patakzása trágyázta meg a nagytőke, a termelő és kommerzionális tevékenység kiszikkadt humusát... Ezen csak az tud segíteni, aki meg tudja szüntetni a háborúk okait s nekünk egyelőre nem lehet más reményünk, mint ha a háboru pénzgazdasági következményeit tövényhozási intézkedésekkel olyan korlátok közé szorítjuk, amelyek a hadiérdekek maximális kielégítése mellett a gazdasági igazságtalanságoknak a minimumra való redukálását biztosítják. Azokat a bankokat, amelyek illegitim uton jutnak haszonhoz — mondta Sztérényi — meg kell rendszabályozni... de idézte a honvédelmi miniszter kijelentését, hogy ha nem lettek volna kiváló municzió-gyáraink, akkor most oroszok lennének Budapesten. Ez a két végső pontja a kérdés rengési pályájának s ehhez talán hozzá lehet tenni, hogy valahogyan meg kell akadályozni a háborus vagyonfelhalmozódásnak minden — még tisztességes — lehetőségét is s erre a módust megtalálni halálos kötelessége az államnak. Hogy mi lesz ez a módus, hivalkodó nagyképűség volna a *Roma locuta causa finita* pretenziójával megállapítani; de egy bizonyos: hogy némely magyar parlamenti bolsevik már megmutatta azt az orosz receptre főzött, egyetlen arkanumot, amelyet még említeni is lelkiismeretlenség és oktalanság. Csapjon le a kormányhatalom a nagy darazsakra is, ne csak a kicsinyekre! — ez helyes. De a kis darazsak viszont ne ereszsék be mérgező fulánkjait csak úgy vaktában az ország amugyis beteg testébe. Mert a végén mégis a Sztérényi igazsága az igazi igazság. Aki dolgozik, az meg kell hogy kapja munkája jutalmát. És elvégre, kell olyan embereknek is lenniök, akik dolgoznak. Nem lehet mindenki képviselő.

*

Badjura óbester valahol Grácban piheni ki a hadviselés fáradalmait. Az eperjesi front nagyon megviselte, illő és méltányos tehát, hogy végre a nyugalom a maga lágy ölébe ringassa. Jó Badjura óbesternek kívánunk minden szépet és jót Penzionopolisban, egyet azonban mindenesetre: érezze magát olyan jól Stájerhonban, hogy ne legyen soha kedve visszatérni szép Magyarországra. Egy higgadt, kissé elsavanyodott katonának — úgy látszik — amugy is kész veszedelem a lelkesedés frontja, a meleg érzésmuniczióval fűtött rajvonal, honnan egy lendületes és elhatározó rohammal néha egy-egy maradi agyvelő csontos vára ellen is rohamra indul a Hinterland. Minek neki ez a kényelmetlenség? Virággal és dallal, kedvvel és csókkal fogadni a hazatérő

katonákat? Ez nincs benne a reglamában, nem is kell, punktum! Ez csak egy Szurmay-féle emberi reglama »eltvélyedése« lehet, amint ez a miniszter férfias interpellációs válaszában is revelálódott. Aztán az a fiatal renitencia, ahogy ezek a naiv lelkesedők viselkedtek! Mire volt ez jó? Az ő nyugalmas öregségét megháborítani! Nem, nem! Őt a béke szellemében nevelték, mint harci katonát és ezek a nyughatatlan eperjesi burgerek a lelkesedés egész háboruját zuditották a szelid városra. Visszatértek a katonák! Hát aztán? Jobban tették volna, ha maradnak, ez katonásabb és reglamásabb. Ezért járja az öröm örült vitustánczát Eperjes? A derék Badjura csakugyan joggal rendelje rapportra a polgármestert, hogy nem nevelt jobb burgereket városának. Rezignációjában, igaz, kénytelen most visszavonulni a csendes Grácba, mely bizonynyal megérti őt. Az öreg Grác az öreg Badjurát. Mi pedig, fiatal magyarok, ne haragudjunk az óbester urra. Tiszteljük benne a kort, melynek szelleme olyan öreg immár, hogy még az ifju Eperjesen se tudott megfiatalodni.

*

A fogatlan vén tigris kétségbeesett védekezésre szánta el magát. Új fogsort tétetett a szájába és e csillogó és éles müagyar birtokában elhatározta, hogy halálíg fogja védeni Párist. Foch, a »diadalmas« hadvezér, kezd már lemondani erről a dicsőségről, lelkébe bevilágít lassanként a meggyőződés, hogy vegyes hadifelvonulás ide és tekintélyes tartaléksereg oda, a stratégiai helyzetet immár semmi sem fogja megváltoztatni az entente javára. De kiugrik a párisi dzsungelből a vén tigris fogatlan karmaival, hogy ő majd rendet teremt. Halálra győzi magát. Ha a tartaléksereg nem követi, kiáll egyedül, ki tud majd egy ilyen támadásnak ellentállani? A vén tigris nemzeti hőse akar lenni a megkótyagosodott Franciaországnak, mely minden bizalmát benne összpontosítja. Egy tigris, ha győz, ha nem, sohasem köt békét, ez természetes, még kevésbé egy ilyen intelligens tigris, akinek egy atavisztikus harci kultúra áll a háta mögött. Igaz, volt már egy tigrise a körülzárt Párisnak, aki ugyan megszelidült a német állatszselidítő vasvesszeje alatt, egy Thiers nevezetű. Ám a fogatlan utód nem akar boldogtalan emlékezetű elődének sorsára jutni. Inkább veszzen Franciaország, a gloire fenkölt hazája, de éljen Clemenceau ur, a rettenthetetlen tigris, az emberi, illetőleg állati kor legvégső határáig. Hogy egy ilyen tigris meghaljon?... Hát hiába választották volna a negyven halhatatlanok közé? Németország katonái meghalnak a szabad harczmezőn, hogy éljen Németország, Franciaországnak pedig legfeljebb az állatkertje lesz gazdagabb egy halhatatlan tigrissel.

*

A mexikói újságírók testületileg tisztelegtek a Fehér Ház tudós gazdájánál, aki ez ünnepélyes alkalomra felöltötte ismét felemás ruháját. Különös öltözet ez:

kivül béke, belül háboru, vagy megfordítva, ahogy az Unió érdekei esetről-esetre megkivánják. Most a béke égszinkék árnyalatát játszotta, halkan hegedült és földöntuli malasztot árasztott magából. A harci pánczél megbujt a redők között és a háborus sirámok elhullámzottak a szövet hajlásaiban, minthogy a wilsoni tóga titkos szabásminta szerint készült. Washington felkent utóda ezuttal az önzetlenség pózában tetszelgett. A szelid tóga elhárította magától az önzés rideg vádját, mert a háboru kezdetétől fogva »semmit sem kívánt magának«, enyhe profitot nem óhajtott és komor baksist sem fogadott el senki fiától. Isten ments! Most ilyen volt a derék, dekoratív lebernyeg, egy altruista köpönyeg! Ez a tóga nem hizlalta a trösztöket milliárdokkal és nem fujta fel a gyárakat, hogy gőzölögtek a verejtékszagtól és megfeszültek az elfojtott sóhajoktól. E simulékony kis ruhadarab nem volt más, mint egy anygali üdvözet: óh jöjjön el a szeretet országa! Kész szerencse, hogy a bölcs elnök, a boldogtalanság tudora, a nagy Megértő, levetette klasszikus tógáját, mihelyt az arisonai társaság eltávozott, mert utóbb még kipotyogtatta volna az örök békét ujjáiból. Azonban Wilson — szerencsére! — levetkezett s így nincs és nem is lehet baj. A tógával együtt azonban nemcsak felemás ruháját vetette le, de magát is, politikáját is, krisztusi intenczióit is csupaszra vetkëztette.

Triumvir.

Elégia.

Még most is sajog utánad a lélek,
A bánat sötét hamva ujra éled,
A pernye alatt most is tűz és láz van
A leégett házban.

Mint a beteg, ki nyomorát megunta,
És talpraáll, de visszaesik ujra,
Nehéz neki a párna, ágy, a fekvés
S még sincs menekvés;

Én is érzem, hogy nincs sorsomon áldás,
Hiába kérés, sirás, jajkiáltás,
Ugy tekintek a jövőndő elébe,
Mint a fekete éjbe.

Mit magamnak e földön építettem,
Egy könnyű szeszély lutrijára tettem,
Mind odaveszett s végül nem maradt más,
Csak tompa sajtás.

... Egy zengő himnuszt hordtam a szivemben,
Ezt daloltam, de nem hallgattak engem,
Ugy éreztem, hogy rózsás kertben járok,
S nem kert, csak árok.

Hegedüt teszek állam alá halkán,
Hegedü kell, hogy fájdalmam kivalljam,
S ujra lejátszom fekete kottádat
Mély férfibanat.

Ambrus Balázs.

A boroszlói nő.

Irta: BOLZA GYULA.

Trencsénteplicz a világ legszebb fürdőhelye, mert ott egyszer nagyon boldog voltam.

Egy vegetáriánus vendéglőben ismerkedtem meg veled, ahová a hóvégi szűk napokban jártam étkezni. Már vacsora után voltam s éppen egy ópiumos cigarettára gyujtottam, melyet még Párisból hoztam volt magammal. Ekkor jött ő a férjével. Derült, kellemes este lévén, a kerti helyiség zsufofva volt vendégekkel. A férj körülnézett a vacsorázók során, azután rövid habozás után felém tartva, megkérdezte: szabad-e asztalomnál helyet foglalniok?

— Természetesen.

Rögtön bemutatkozott erős porosz akcentussal:

— Kanter, gyáros Breslauból. Feleségem! — mutatott a mellette álló kreoltónusu, pikáns arczocskájú nőre — Angéla. Különbén magyar nő, pesti. Remélem, nem zavarjuk?

Kanterné azonnal észrevette előttem heverő, le-gépeit verseimet.

— Szabad?

Kiváncsian kezébe vette a kéziratokat és rögtön elolvastott egypárat belőlük.

— Szépek! Maga írta őket?

— Igen.

— Hát maga költő?

— Nem éppen. Inkább világcsavargó és dilettáns. Mindenesetre nem tagadom, hogy az irás mániája — ez a szelid örültség — megszállva tart. Párisban is, ahelyett hogy jogot hallgattam volna a Sorbonne-on, inkább a Collège de France irodalmi előadásaira jártam...

A boroszlói nő ekkor, mintha színházban lenne, könyökével alátámasztotta állát és úgy nézett rám.

— Tehát maga mégis író! Ennek igazán örvendek. Én is imádom a művészetet, mindent, ami ragyogó és szép...

Dallamos, behizelgő althangon mondta ezeket a banális frázisokat. Hangjának csengése setétfestésű volt, mint a fiatalon meghalt kedvesé, mikor álmunkban meglátogat.

Közben megjelent a kiszolgáló pinczér és a férj rendelt.

— Férjem — csevegett tovább kedvesen az aszszonyka — köszvénye ellen használja az itteni kurát. Az orvosok szigorú diétát irtak elő neki s ezért jövünk ide étkezni. Egyébként a Grand Hotelben lakunk s ahogy az tisztességes fürdővendégekhez illik, kolosszálsan unatkozunk.

— Én a Bellevueben lakom, egy padlásszobában, tehát tizenöt méterrel közelebb a csillagokhoz, mint a többi közönséges halandó. Szobácskám oly pusztá, mint egy szerzetes cellája. Az egyedüli disz benne a könyveim...

Kanter ur ekkor általános európai beszélgetést kezdett az időről, a meteorológiáról általában s a helyi klimatikus viszonyokról különösen.

Titokban ásitottam, Angéla pedig szomorúan nézett maga elé, mint egy száműzött királyné.

— Ugy látszik, — gondoltam — Kanter ur azok közé az emberek közé tartozik, akik a főkönyvön és a biblián kívül semmit sem olvasnak; első szavuk az időjárás és akik haj! nem csinálnak messze utakat, hogy egy szent sirt meglátogassanak...

A férjet különben mindjárt, ok nélkül, ösztön-szerűleg gyűlöltem. Talán csak azért, mivel a nőnek

törvényes tulajdonosa volt és a hálószobában parancsokat osztogathatott. A szerelmi porkolábot láttam benne.

Kanter ur egyébként — józan, mint egy esős nap, szürke, mint a teória — nagyon derék ember volt. Geometriailag elválasztott haja, készenkötött nyak-kendője és zárt, szigoruan vallásrölöcsi alapon álló világnézete volt.

Folyton kémiai gyáráról, alkalmazottairól, üzleti tranzakcióiról és a német nagyságról fecsegett. Választékos, de szintelen és életnélküli szavakban beszélt. Látszott, hogy nem volt semmi fantáziája, amely fényt és melegséget kölcsönzött volna mondanivalójának. A művészetekhez természetesen annyit értett, mint egy bivalybojju a trigonometriához.

— Kunt, — szólt most Angéla röviden, parancsolóan — az író urat bizonynyal nem fogják a kettős könyvvitel és a mérlegzárlat misztériumai érdekelni. Ő egy más világból való. Ne légy vele szemben udvariatlan!

Hálásan tekintettem Angéla-ra.

— Regényeket persze már régóta nem olvasok, — mondta a megtámadott mentegetődzve — hanem csak komoly történeti munkákat.

— A történetirők is csak mesemondók — válaszoltam ellenségesen s olyan hangsúlyozással, amely minden további diskusziónak elejét vette.

Hosszu, kinos szünet támadt, amelyet Angéla tört meg végre, feszült érdeklődéssel csillogó szemében felém fordulva:

— Most pedig beszéljen valamit saját magáról! Hogy élt, mit csinált eddig?

Elcinte vonakodtam, de mikor Angéla oly kedvesen unszolt, engedtem kívánságának.

Külföldi csavargásaimról beszéltem neki, Münchenről, Berlinről, a nagy svájci városokról, Kopenhágáról — ahol oly karcu és mesésen barnaszemű nők, mint ott! — s végül Párisról, Párisról! A szép, harcros évekről, barátkozásaimról a Sorbonne forradalmár orosz diáknőivel («Csakugyan oly démonikusán parázsló szemek vannak?» — vetette közbe Angéla), nélkülözéscíméről, az első siker-állomásról, mikor tölem, teljesen ismeretlen magyar futól, egy előkelő francia lap közölt egy novellát. Aznap mindössze két sous volt a zsebemben.

Azután hazatérésemről meséltem neki, korai összeoppanásomról, hosszú, improduktív korszakomról. Valami gonosz varázslat tartott esztendőkön keresztül fogva. Ez az idő tunya, idiotaszeciü álmodozásban, méddő rajongásokban, terméketlen, belső virágzásban telt el. Ó, napok! Ó, hónapok! Ó, évek! Őt szürke magyar év! De azután végre jött a megváltás — egy nap márcziusi szellő fujt a lelkemben s a jég meg volt törve. Lázban, mintegy demontól üzve, megirtam pár hét alatt első regényemet. S a könyvnek, nyomdafestékké és papírrá vált életemnek, sikere volt... Azóta végleg eladtam lelkemet az írás ördögének.

Angéla egész arcczal felém fordulva, figyelt szavaimra. Látszólag érdekelte, amit mondtam. Szemei melegen, simogatón pihentek meg rajtam. Szívemig hatolt a tekintete.

A féj időközben a fizetőpinczért szólította.

En mindjobban belemelegedtem s éreztem, mint pirul ki beszéd közben lönyyedén az arcom.

Baudelaire-, Verlaine-, Lafargue-, Stefan George-, Rilke-ről, a művészet lényegéről, az átélés tehetségéről, a »dekadens« gúnynevről, mint a modernnek díszítő jelzőjéről, a transzfiguráció és a melankólikus írói vérmérséklet viszonyáról prelegáltam és csakhamar a fel-

hők közt voltam. Mind több ballasztot dobtam ki s mind magasabbra szállottam. Mintha egy montemartre-i kis művészlávéházban ültem volna, fiatal, bohémbarátaim közt, teljesen elfelejtettem környeztetet. Míg végre a fizetőpinczér hangja föl nem rázott tranche-omból és én a felhőköl megint lecsöppentem a Fischer-féle vegetáriánus vendéglöbe.

Fizettünk. Az aprópénz visszaadásánál a deiek alkalmazott két koronával tévedett — természetesen a saját javára — valószínűleg azért, mivel nagyon odafigyelt a transzfiguráció tanáról szóló előadásomra.

Mikor Angéla felállott, jobban szemügyre vehettem őt. Magas, nyulánk termete volt, mint egy angol sportladynek és a tartása egyenes, büszke: energikus lélekre valló. Aicza szuggesztív vonalaival, nagy, beszédes szemével és plasztikusan pajzán grimászaival a parisienne-ek pikáns varázsára emlékeztetett. Jobb szeme kissé hibás volt, de ez is jól állt: valami enyhén perverz báj kölcsönzött neki. Bár aczélos, hajlós alajja karcu volt, azért a szakértő szem rögtön fölfedezhette rajta, hogy egyáltalán nem tartozik a modern, kebel-és csipő-nélküli problematikus női szépségtypus képviselői közé. Lábai pedig — erre mindig nagyon sokat adtam — oly kicsinyek és szépen formáltak voltak, hogy egy Restif de la Bretonne-féle cipőfetisistát egyenesen megörjítettek volna.

De a külsónél, a testi előnyöknél még vonzóbbá tette az, hogy lényéből valami meleg, delejes fluidum áradt ki s hogy minden szava, minden mozdulata a természetesség démoni varázsát lehelte.

Elkísértem őket szállójukig. Az elválásnál Angéla merész és biztató mosolyt vetett rám, ami fölébresztette bennem a donjuant.

— Kissé kaczer és érdeklődik az irodalom után! — állapítottam meg gyors képzettársítás eredményeképpen — ezt javamra irhatom...

— Remélem, — szólt Angéla a szálló előtt — eztán is lesz szerencsénk magához és segíteni fog nekünk a banális hotel-élet unalmát elüzni. Mindenesetre kár, hogy ilyen későn, utószézónkor ismerkedtünk meg, amikor mi már nemsokára elutazunk innen...

Jó éjt kívántak. Azután elnyelte őket a hotel-kapu. Még sokáig állottam ott kalaplevéve.

*

Mikor másnap reggel nyolcz órakor fölkeltem, a szobalány már ujsággal fogadott.

— Reggel hatkor itt volt egy zergetollas kalapu ur, turistabottal s kereste a nagyságos uat egy sétapartira. De én azt mondtam neki, hogy későn tetszett lefeküdni s még aluszik! — kiáltotta fülembé az okos leányzó oly hangosan, mintha már késő délelött volna.

— Aha! — gondoltam — a boroszlói nő férje. S végtelenül hálás voltam a hotel-leánynak, hogy föl nem keltett.

Azután megkávézta a Grand Hotel halljában és szokott reggeli sétámra indultam. Szerettem az egyedülletet s már a magánykedvelő emberek kezdődő üldözési mániájával kerültem lehetőleg a társaságot. Az emberek okosan-józan beszédei elől elmenekültem a közeli fenyveserdőkbe, amelyek — hála istennek! — még nem tanultak meg beszélni.

Kezemet a nadrágzsebbe dugva, halkán magam elé fütörészve, rezignáltan ballagtam a szeptemberi parkon át, amely most elégia volt színekben. Elöttem egy filiszter-kretén haladt s botjával leütögette a virágok fejét: szerettem volna torkára ugrani és megfojtani. Fájdalom azonban, ama hosszúsági és szélességi fok alatt, amely alatt Teplicz fekszik, ez lehetetlen volt s

igy nem engedhettem kéjes vágyamnak... Sétámról visszafelé tartva, éppen a Kurszalón olvasótermébe akartam betérni, mikor messziről megpillantottam a főalléban Angélat. Egészen egyedül, kezében egy sárga rózsaszállal, haladt a még teljesen néptelen fasoron át. Vörös sapkája élesen vált el a barna földtől és a fák sárgászöld lombjától. Kabátkája könnyedén a karjára volt vetve. Így haladt lassan és álmodozva a hulló levelek sárga esőjében. Szívembe édes ijedség nyilallott.

Mikor észrevett, már közvetlen előtte álltam.

— Ó, az én kis párisi esztétám! — mondta örvendezve. — Már ilyen korán bent? Azt hittem, az írók éjjeli állatok s minimum délig alszanak.

— Most én is csak fürdővendég vagyok! — válaszoltam. — Lőtt sebem miatt vagyok itt utókurán.

Mindjárt élénken érdeklődött, honnan ered bőrfolytonosság hiányom.

— Szóra sem érdemes. Sebem egy pisztolypárbaj következménye, amely ez egyszer nem volt a szokásos két lyuk a levegőbe, hanem az egyik ólomdarab, pechemre, eltalálta balkaromat — az ifjuság és Páris örök emlékéül... Azóta sokszor szenvedek reumás fájdalomban, különösen ha nedves, vagy esős az idő.

— Természetesen a párbajnak nőnemű oka volt?

— Igen. De a dolog egyáltalán nem olyan romantikus, mint ahogy talán hinni méltóztatik. Egy kedvezőtlen kritika miatt provokált az illető színésznő valamelyik adorateurje.

Leültünk a faszor egyik félreeső padjára s hagytuk magunkat süttetni a már ferde, reszkető őszi nap-sugaraktól.

— De, ugye, azért, vallja be, maga is szerelmes volt abba a színházhölgybe? Az ilyen nők, gondolom, nagyon értenek a kaczerkodás, a férfifogás művészetéhez...

— Nem hiszek — feleltem egyszerűen — a démoni nőkben. Thália papnői is, ha lemossák arcukról a masztikszot, épp oly köznapi lényekké változnak át, mint társaik a nézőtéren. De különben, ami esetemet illeti, nem is ismertem személyesen az illető színésznőcskét... Egyáltalában, az én életemben nem nagy szerepet játszottak a nők. Szerelmes meg — diákkorom egy-két iskolaszagu idilljét leszámítva — éppen nem voltam. Nem mondom, hogy nem szerzett néha örömet, ha a nőket lélektanilag tanulmányoztam, ha lelkileg kísérletezhettem velük, de semmi egyéb. Művész vagyok, tehát bizonyos értelemben érzéstelen. Tulkomplikált vagyok ahhoz, hogy szeretni tudjak, vagy legalább is...

— Szóval ön azt állítja, — vágott közbe élénken Angéla — hogy egyáltalán nem volna képes szerelmes lenni?

— Ó nem! — válaszoltam lassan, elgondolkozva. — Talán én is tudnék szeretni egy nőt... De annak oly szépnek, szenvedélyesnek, gazdagszelleműnek, elbűvölőnek kellene lenni, aminőt — bocsánat az udvariatsággért! — szegény földünk többé nem hoz elő. Tudja, egy olyan renaissance-korabeli tiziánhaju olasz hercegnő vagy Periklész Aténjének egy nagystilű, zseniális hetérrája lebeg szemeim előtt női ideálként, mikor ezeket mondom. Ah, de nincsenek már imádásra méltó regényhősnők, hanem csak pölgári erénylibácskák... Nem marad hát más hátra, mint elmenekülni a valóságból az imagináriusba. Igen: szerelem, de absztrakt és távoli. Rajonganom, szárnyalnom kell. Ez nekem életszükséglet. S aki imádkozni akar, annak bálványokat kell magának alkotnia. A nőt piedesztálra állítani, ahol romantikus elérhetetlenségben, az álmok aranyos felhői közt trónoljon fölötte...

— Mikor maga ilyen plátóilag rajong, — mondta Angéla száját gunyosan elhuzva — az a benyomásom, ne haragudjon, hogy maga majdnem még hisz a gólya meséjében.

— Ó, nem vagyok — próbáltam védeni magam — fellengző, egzaltált természet, csupán fáj nékem minden realitás a szerelemben...

Pajzánul felvillanó szeme azt látszott kérdezni:

— Mondja, uram, nem impotens ön!?

Hangosan azonban ezt mondta:

— Tehát a nő mint absztrakció, elvont fogalom — ez mindenesetre érdekes. Sőt mondhatnám, különös, — patológikus jellegű... S kielégíti magát ez a tárgyaltalan rajongás?

— Nem vagyok érzéki természet, — mindenütt a lelket, a lelket keresem. — Különben is egy művésznek antierotikusnak kell lennie. Az elérhetőtől az elérhetetlen felé fordulnia. Mert a kielégülés profanizál s megrontja a művészetet.

— De azért, ugye, — szolt ironikusan — ez álmélet mellett néha magának is jólesnek a kézzelfogható valóságok, az elérhető realitások!? Különben igaza lehet, — mondta később teljesen megváltozott hangon, melegen és zengően — hogy csupán egy álmot, egy fantomot lehet igazán szeretni... Leánykoromban én is halálosan szerelmes voltam egy regényhősbe: a nemes és finom Niels Lyhnébe.

Mikor ezeket a szavakat mondta, arcza egészen más arcz lett: lányosan szende s az elvesztett illúziók feletti melankóliától nemesen beárnyékol.

— Ilyen lehetett Angéla — gondoltam — mielőtt az étellel találkozott. Bizonyára csalódott házasságában és most a kiábrándult idealista szellemi reakciójával a blazirt nő szerepében tetszeleg magának.

Ehhez az Angélához rögtön odavonzódva éreztem magam.

Bizalmassá váltam hozzá s nemsokára mint teljesen meghitt, régi ismerősök társalogtunk egymással.

Közben a park utjai megnépesedtek: a szép napos őszi délelőtt kicsalta teljes számban a fürdővendégeket oduikból. Nemsokára a »kurzene« is rázendített, játszani kezdett a kerek zenepavillonban, — természetesen a toreádor-indulóval kezdve meg a műsort. Minthogy a tarkán föl és alá hullámozó sétálók tolokodóan kíváncsi tekintete kezdett számomra kényelmetlenné válni, azt ajánlottam a boroszlói nőnek, menjünk a Kurszalón olvasótermébe: ott most nincs senki s fesztelmentül cseveghetünk tovább. Elfogadta indítványomat.

Az olvasóba érve, spontán lelkesedéssel azt mondtam neki, a polczokon sorakozó könyvekre mutatva: — Itt és csakis itt érzem jól magam. Ez az én szigetem. Máshol mindenütt ellenséges országban vagyok...

— Ön szerencsés ember! Van valami, ami teljesen betölti. Irigylem magát!

— Ó, — panaszkodtam lelkem legmélyéből, — számomra a művészet nemcsak szórakozás, játék, jótékony géniusz, hanem egyszersmind végzet, átok, Kainbélyeg, vérivó lidércz. Mélyen lent a sziv sötét mélységeiben démonokkal küzdök s alvajárva örvények szélén megyek. Mint egy titkos morfínista ölöm meg lassan magam irodalmi orgiáim mérgével...

Angéla csodálkozva tekintett rám.

— Én pedig azt hittem, hogy egy költő úgy ír, ahogy a madár dalol. Az alkotás multság neki és nem munka.

— Ó, hisz nem írók éppen nehezen, de a művészettel járó különös, nyugtalan életmód főlemeszt.

Folytonos lázban égek, hőmérsékletem állandóan 37 fokon van túl. De hiába vágatok mindig galoppban, még sem jutok előre soha... Ah, mindenütt határok vannak huzva! A lehetetlent akarom s egész nap a kávéházakban ülök...

— Nem értem rezignációját. Hisz már volt sikere. Miért nem ír újra valamit? A tehetség is kötelez.

— Igaz, írni kellene valamit megint, — ismételttem gépiesen. — De rossz óráimban, amelyek mind gyakoriabbak lesznek, sokszor gondolom: minek? A tömegnek irodalmi szemét kell és ásit, ha a csipkebokor ég...

— Szerintem a népszerűség egy írónál jellemhiba. Önmagáért, a kevés megértőért, a jövődicsőségért kell írnia.

— Igaz lehet, — gúnyolódtam — ha ezentúl jól viscelem magam s az akadémiai szabványok szerint fogok írni, talán én is bejuthatok az irodalomtörténetbe, — természetesen csak petite-nyomatásban. Bár, minthogy nem vagyok kálvinista, nem sok reményem van erre Magyarországon. Különben majd csak megleszek valahogy az örökkévalóságra való jogigény nélkül is...

Elhallgattunk.

(Vége következik.)

Toll és tőr.

— júni. 14.

AZ ELNYOMOTT AGRÁRIUSOK, ezek a sajnálatraméltó szegény gazdagok, most blokkba tömörülnek, elhanyagolt érdekeik védelmére. Minden sajnálatunk és részvétünk az övék, e szomorú földönfutóké; mindegy, hogy saját sok ezer holdjukon futnak könnyű Sandlaufereken és gummikerekű, kaczkias bricskákön, dus vetések és aranyos buzaföldek mentén. És övék minden bizodalunk, hogy most már daczolni fognak az idők viharával és a nyomoruság, mint egy tömörített blokklabda fog visszapatanni a gazdaszövetség kemény faláról. Mert eddig csak nyomorogtak és kinlódttak a szegény nagy- és kisbirtokosok a háboru hosszú esztendei alatt! A földnek valóságos páriái voltak, mely a velőt is kiuzsorázta belőlük. A kis élhetetlenek, akik csak tapasztalatokban gazdagodtak meg. A pénz, ez a hűtlen, hiu és kaczer mammon, elkerülte őket. Persze, a pénz, mely olthatatlan szerelmében az állami tisztviselőket, czipőtalpaló birákat és tanárokat kereste föl és oda sem szagolt a föld nemes birtokosaihoz. Mit tehettek mást, dögölt lovakat etettek a dolgozó katonákkal, utolsó marhájukat is eladták, ne kérdezd, mennyiért és kevés szem buzájukat és kukoricájukat nagy raktáraikban, az ágy bélésében és a padlás szalmájának enyhe ölén bujtatták el, nehogy elrekvirálják az utolsó falatot szájukból. A pénz, ez a bujdosó pénz, csak nem talált rájuk. De ők rátaláltak a blokkra, ez több mint pénz: tőke, mely elbirja a kamatot s nagy magazin egyben, hova »a nemzeti föld szent érdekei« fölkiáltással belefér a gabonás padlás és a hizott disznó, liszt, zsir és szalonna, hogy ezek a gazdag, kényes és örökké elégedetlen városi fogyasztók holtuk napjáig sem találhatják meg.

A SZOCZIÁLIS ÉS TÁRSADALMI HÁBORGÁS vigasztalan napjaiban üdítő és megható látvány, hogy más lelki emóciókról ne is beszéljünk, két hitfelekezetnek debreczeni találkája. A pesti zsidó pénz elment látogatóba Debreczenbe és leadta vizitkártyáját a kálvinista egyháznál. Huszonötezer izraelita korona gondolt egy nagyot, hogy minek tespedjen itt a nyári hőtől olvatag fővárosban, mikor jobb nyaralás esik Balhazár Dezső debreczeni püspök debreczeni hajlékában. Felajánlotta hát magát lelkészépző czélokra. Ez kedves és finom gesztus volt, pompás és nagyszerű elgondolás. A pesti pénz azért ki nem keresztelkedett és a debreczeni Róma el nem zsidósodott. Találkoztak a szeretetben, a jézusi gondolatok színes, csillagos árnyékában. Kétezer év kellett ahhoz, hogy ez a gesztus megszülethessen, hogy a debreczeni Kálvin melegen megszoríthassa budapesti félttestvérének, Mózesnek kinyújtott jobbját. És bizony mondom, kétezer másodperc sem telt belé és az összefonódott baráti ujjakat egy irigy ököl máris igyekezett szétválasztani. De ez az ököl, mikor szorításra görbödött, csak a saját ezerkilencszázalizennyolcz éves igazságát csapta agyon.

A SOPRONI CSERESZNYE, ez az édes, piros bogyó, Bécsnek potyog a lombos gyümölcsfáról. A magyar Tantaluszok hiába emelik égnek karjaikat, a kaczer, gömbölyded cseresznyeszem egy mosolygó grimásszal kitér utjából és ellejt hűtlenül és mostohán, hogy zamatos csókjaival a bécsi szájakat boldogítsa. Kosárra kosár; a piros-pozsgás bogyó, ez a jó gyümölcs, mely nem esik messze határszéli fájától, fittyet hány a magyar kérő heves ostromának. Nem kínál elég tüpénzt, a maximális neki bizony maximális. A soproni cseresznyecsemetek hozományukat, vagy hozadékukat a bécsi gavallérnak ajándékozzák, aki az édes szerelmet jobban megfizeti. A sok pesti éhenkórász most ugyan alaposan megjárta. A magyar gyümölcs megboszulta magát: miért is akartunk az osztrák sógorral egy tálból cseresznyét enni?

A NÉMET KOLUMBUSZOK már fölfedezték Amerika partjait. Ezuttal nem spanyol déreglyén tették meg az istenkisértő utat, széllel, viharral, hajósok ezer balszerencsével küzdve: karcsu és gyorsröptü aczélligyük kavargatták az éhes hullámok gyomrát és sasszemű periszkópok szegeződtek a vitzükörnek, míg messi horizontokon föltűnt a Föld és árnyékszerűen kirajzolódott az ellenséges hajótestektől terhes roppant part sziluettje. A vaskeresztes Kolumbuszok szédítően merész és biztos utja volt ez, akik, míg a műkedvelő ujjvilági hadviselők észbekaphattak volna, már feltörték az ominózus kolumbuszi tojást, amelyen az entente-hatalmak kotlani akartak és ki is költötték. Jól megtermett hajócsirkék keltek ki belőle, sok ezer tonnásak, ám fehérjét, sárgáját, a franczia harcztérre szánt katonát, a municziót és nyersanyagot a német matrözök fogyasztották el reggelire. Most mi marad számukra? Elveszett a tojás, a tojással a probléma, a problémával a lloydgeorgi matematika, az ötmillió tengerentuli sereg és sok vérmes, fantasztikus álom és börzespekuláció. Tragikumnak egy kissé humoros, humornak nagyon is tragikus, hogy akartak Wilsonék átvedleni szárazföldi katonákká az európai kontinensen? Most a saját partjukat védik, elzárják kikötőiket, eloltják világító szemeiket és bezárkóznak bus tornyaikba, mialatt a fálya — a newyorki révben — lecsügged a Szabadság nemtőjének kezében. Az európai csatatér, ez a visszajára fordított kolumbuszi álom, megzúpult és a franczia piac szegényebb lett egy — tojással. Az amerikai

tojás így lekerül a mérges ententei diplomácia asztaláról, jön helyette, bus szivek kezegető irjául, a japáni vaj. Ha ugyan be tudják majd hozni a párisi politikai kofák...

MESE A ROSSZ ASSZONYRÓL.

I.

A rossz asszony tulajdonképpen nem rossz asszonynak született. Nem volt sem különösen gazdag, sem különösen szép. A férfiak azt mondták róla, hogy a szeme gyönyörű, de az asszonyok azt mondták róla, hogy a kezei vörösek és durvák. A férfiak utána fordultak az utcán, de az uri hölgyek keresztülnéztek a fején — és mégis, mégis, hozzá tartozott a déli korzóhoz, mint a füstös, kormos, lármás levegő. De ami legjobban fájt a rossz asszonynak, az a gyermekek viselkedése volt. A gyermekek úgy hívták őt és a többi sok-sok, sétáló, rossz asszonyt: a boszorkánynénik. A rossz asszony hallotta ezt és éjszakánként, mikor erre gondolt, úgy sirt, de úgy sirt, hogy majd kisirta a két ragyogó, gyönyörű, rossz szemét.

II.

Egy este, mikor nem gondolt rá, találkozott a férfival. Megijedt. Pedig már sok férfit látott életében, jókat, rosszakat, vegyesen. Valahogy úgy tűnt fel neki, mintha ez volna az első, az egyetlen, az, akire mindig várt. És erre gondolt az egész uton, amikor férje őt hazakisérte.

A férfi arra gondolt, hogy milyen magas a termete és a mozdulatai milyen merészek s hogy a szemei, a gyönyörű szemei úgy fénylenek, mintha az asszony mindig belső lázban égne. És főleg arra gondolt, hogy senkinek sem szabad megtudni, hogy hazakisérte a rossz asszonyt, mert abból valami nagy baj lenne — s hogyan lehetne titokban holnap mégis újra látni?

A kapuban elbucsztak.

III.

— Mert látja, édes! — mondta az okos férfi — hogyan vehetném magát feleségül? A családom sohasem egyezne bele.

— Miért? — kérdezte a rossz asszony.

Ő ugyanis nem volt okos, mint a férfi és nagyon, nagyon szeretett. S ha a rossz asszonyok szeretnek, akkor nagyobb a szeretetük, mint a legszentebb szüzeké.

— Miért?

A férfi mosolygott.

— Nézzen a tükörbe, kedves! — mondta — és majd elmagyarázom. A mi családjunkban az asszonyok mind kicsikék és a szemük rendszeren kék és a pénzük sok és a nevük y-nal végződik. Látja?

A rossz asszony nem felelt. Mit is felelhetett volna? És az okos férfi még elmagyarázta szép sorjában az okokat, hogy mennyi bajt és kellemetlenséget kerülnek el így és aztán elbucszott tőle és azt gondolta: most lássunk valami komoly dolog után. És hazament ebédelni.

Mert a férfi a teremtés koronája és ez egy különösen bölcs férfi volt.

IV.

És évvel vége is van a mesének. De még meg kell jegyez-nem, hogy a rossz asszony pár nap múlva meghalt. A pap nem akarta eltemetni, mert — ugymond — az öngyilkosoknak nem jár végtisztetség. De az Ur befogadta a szegény rossz asszonyt és megcsókolta a homlokát.

— Óh, emberek! — mondta az Ur — mikor fogjátok megtanulni, hogy rossz asszonyok nincsenek. Vannak igaz, erős, nagy lelkek és vannak gyengék, elhagyottak, sápadtak és remegők. Vannak szomorú asszonyok, de rossz asszonyok nincsenek.

És lábaihoz ültette a szomorú asszonyt.

Zsuzsanna Mária.

Dr. Márkus Jenő.

Az a példátlan felgerjedés, amely az utóbbi időben a nagytőkét a produktivitás és az elhelyezkedés irányában megmozgatta, talán az egyetlen vigasztaló momentum abban a gazdasági konvulzióban, amelyben most az egész világ reszket. Nálunk, Magyarországon, egyenesen korszakos jelentőségű ez a hirtelen fellendült alapítási kedv. A legifjabb generáció is emlékszik még, hogy hány gyönyörű idea, mennyi hatalmas koncepczió fulladt meg a magyar finánczkörök túlvatosságában s mindenki, aki bele tud nézni bizonyos pénzgazdasági, politikai és kulturális szituációk összefüggésébe, régóta keserű haragot érez amiatt, hogy az ország mennyi drága kincse hever kiaknázatlanul, reménytelen süppedésben, mélyen a finánczpolitika érdeklődése alatt. Nem tudjuk, a háborus pénz-bőség okozta-e, vagy a háborus depressziók dacára történt talán, de bizonyos, hogy a nagy világdébácle negyedik esztendejében egyszerre öntudatra ébredt a tőke is, és mialatt a frontokon tengernyi anyagi és erkölcsi érték pusztul, itthon a világháboru méreteihez méltó arányokban kezdetét vette a rekonstrukció munkája. Milliók özönlének nagyszerű célok felé: fürdő, idegenforgalom, kulturális intézmények, gyáripar, többtermelés, közlekedési utak, kiviteli lehetőségek megkonstruálására, szédületes szenvedélylyel kutatva a módot, hogy mint készüljön fel ez az ország produktivitasban a bekövetkezendő új világonjunkturák idejére.

Mindez eszünkbe jut most, hogy *Bárczy István* és *Krausz Simon* megalakították az *Egész-t*, az »Egyesített Gyógyfürdők, Ingatlan és Szálló-részvénytársaság«-ot. A milliók tekintélyes száma felkerekedett a *Magyar Bank* trezorjaiból, hogy Magyarországot intenzíven bekapcsolja az európai idegenforgalomba, hogy a Svábhegyen és a Gellérthegyen parkvárost létesítsen, hogy a tátrai- és a balatonmelléki fürdőket, a Sósfürdőt s az erdélyi fürdőtelepeket a nagy európai világfürdők nivójára emelje, hogy a főváros környékét — a világ egyik legszebb zugát — közelebb hozza a milliós Pest szívéhez. Csupa olyan gondolat, amelyről eddig csak tulhevített fantáziájú, égő magyar elmék halk sóhajtozással és a rezignáció egy lemondó gesztusával, de örök és elnyomhatatlan szent szerelemmel ábrándoztak. Most végre, egy nagy gesztusával a mindenható tőkének, mindez a megvalósulás stádiumába jut. Egyelőre természetesen csak a milliók nagy stratégiai felvonulása tart, a nagy vezérkar készen van a döntő akció koncepcziójával, a gép az óramű pontosságával be van állítva s csak a nagy, szép, boldog pillanatot várja, hogy kerekéi és karjai meginduljanak és a pénz energiáját átalakítsák a munka és termelés energiájává.

Hogy mindez mennyire és mikor sikerül, az erre vonatkozó garanciáknak legalább felét abban látjuk, hogy az új alakulásnak *Márkus Jenő* a vezérigazgatója. *Márkus Jenő* az az ember, amilyenből még néhány tucatra volna szüksége az országnak, hogy ebből a háborúból — függetlenül fegyvereink ellenállhatatlan erejétől — diadalmasan és megvigasztalódva kerüljünk ki. A nagy stilus

emberét látták benne már akkor, amikor a fővárosi adminisztráció terhes feladataival birkózott. A modern nagy magyar intellektus inkarnációját sejtették benne, aki a maga gyönyörű, szép fajtájának égő lelkeségét az objektív gyakorlatiasságon keresztül viszi mindenbe, amibe a keze belenyúl. Aki tudja, mikor és mit tud megcsinálni mindabból, ami most az ő európaiasan egyensúlyozott, erős, energikus és mélyen járó koncepcziójában forrong. A nagytőke éleslátását már ez az egy momentum is dokumentálja, hogy a nagy eszmék kivitelére megtalálja a maga Márkus Jenőt. Viszont az is igaz, hogy Márkus Jenő doktor a maga nagystilusu egyéniségéhez keresve sem találhatott volna megfelelőbb atmoszférát, mint amelyet az *Egész* teremt most köréje.

Ebből a szövetkezésből tehát csak nagy és szép dolgok születhetnek s velünk együtt bizonyára az egész ország égő kíváncsisággal várja: miként válnak majd valósággá azok a hatalmas perspektívák, melyekről eddig — a megfelelő eszközök híján — tán még álmodni se mertünk. Legfeljebb a Márkus Jenő színes, művészi fantáziája szövegethetett ilyen terveket. Márkus ugyanis olyan művész-lelek, hogy ő — mint a Madách Platója — még a főváros borsóján is szépet álmodott.

Krónika II.

Uj megváltás.

— jun. 14.

A kor már régen nagybeteg volt, de nem akart róla tudni senki és a néhány komoly és figyelmeztető szó, amely elhangzott, elveszett az általános zürzavarban. Senki sem látta, hogy ilyen örvény szélén állunk és még a legszeptikusabbak is megnyugodtak abban, hogy ekkora kockázatát nem vállal senki. Nem vetjük észre, hogy minden felületté vált és elvesztette gyökereit, hogy az élet mechanizálódott, hogy eltűntek az egyéniségek. Nem láttuk meg, hogy csordákba verődünk, hogy bérkaszárnnyák piszka ragaszt össze minket egy tömeggé és kanálisok vize borítja el életünket, hogy ledőltek a városok falai és a város rohan ki a mezőre és magához öleli a falut, hogy egyre kisebb a tér, amely ember és ember között áll és egyetlen szürke hadseregbe olvadunk össze. Nem hallgattunk a tudományra, amely egyre azt hirdette, hogy egy taposómalomban járunk s hogy ez a malom semmit sem őröl és a végén önmagát őrli meg. Biztunk az ember racionalitásában és a történelem igazságában. Hittünk a szocializmusban. Hittünk és nem gondoltuk meg, hogy a szocializmus voltaképpen militarizmus, hogy a szocialista pártban is vasfegyelem és ellenszegülést nem tűrő vezetés van, hogy a jó szocialista: jó katona. Egyik militarista rendszer pedig nem döntheti meg a másikat.

Mikor ideges és bizonytalan és lelkiismeretlen kezek elindították a háborút, voltak, akik lelkesedtek és voltak, akik megdöbbenek. Egy azonban kétségtelennek látszott mindenki előtt: a háboru nem tarthat

sokáig, a háboru önmagában fog elpusztulni. S amikor sehogy se akarta magát elpusztítani, idegesen fordultunk majd erre-, majd arrafelé, hogy valami, vagy valaki szakítson már véget neki. És vártuk a békét a szocialistáktól és a kapitalistáktól, a pápától és a protestantizmustól, a hadvezérektől és a paczifista apostoloktól, a czártól és az orosz forradalomtól. A háboru azonban folyt tovább és közben egy akkora erő, mint az orosz forradalom, amely valamikor világokat rengetett volna, önmagába roppant össze. Ma pedig a reménytelenségen elfásulva, megborzadva a kilátástalanságon, be kell vallanunk magunknak, hogy nincs semmi, ami a háborút el tudná pusztítani.

Ennek a kornak nincsenek erői és nincsenek erős egyéniségei. Elszakadtunk a természettől és az a néhány árva és hirdetésekkel bekerített fa, amelylyel beszegtük tereinket és körutainkat, volt az egyetlen, amit magunkkal hoztunk belőle. S a természettel együtt eltűntek az egyéniségek. Mert a legszorosabb az összefüggés természet és egyéniség között. S az a kor, amely szabályosra nyeste a fákat parkjaikban és mértani idomokat vágott ki a bokrokból, gépembert akart csinálni. S Rousseau, aki újból fölfedezte az egyéniséget, fedezte fel újra a természetet. Ma a természet elveszett a városokban és az egyéniségek elvesztek a tömegekben. A mi korunk a szocializmusé, mikor meg akarják szüntetni a magántulajdont és az embert meg akarják fosztani legszentebb jogától: legszentebb jogától a munkájához. És ami már szinte komikus: a művészi munkát, a gondolatot akarják kisajátítani a közösség számára.

A zene lett a mi művészetünk, és az építészet, a szobrászat, a festészet lehanyagolt, ellanyhult, háttérbe szorult. A költészetben is a zeneiséget akartuk hangsúlyozni. Ez nem véletlen. Legbelsőbb szükség hajt minket a zene felé. Európa kiélte magát, az erőnk valahol megszakadt és az élet ma ott tart, hogy már-már megmerevül. Nem tudjuk elég erősen érezni magunkat, mindenfelől unalom ásit felénk és egyre félnünk kell, hogy elveszítjük magunkat. A zene az egyetlen, ami még valami elragadóan nagy erőt tud nekünk adni, ami még valami egyéniséget tud velünk megéreztetni. Mert nincs semmi egyénibb a zenénél. Mert egy félhangváltozás az akkordban: dur és moll — két világ. Mert nincs semmi, ami inkább egyéniség volna, mint egy melódia. Benne minden hang új és más, de minden hangban valahogy utalás van az előzőkre és a következőkre, mert a melódiában van meg leginkább a megmaradás a változásban, az egység a sokféleségben, mert a melódia: élet és halál misztikus egysége s mert ez az egyéniség. Mi nem tudunk már nyugodt kontemplációval nézni épületek, szobrok és képek örök változtatlanságára, mint a görögök, vagy a reneszánsz emberei; nekünk változás kell, zene. Ők még az európai kultúra forrásánál álltak, bennük még az élet teljessége forrott, megpattanásig feszültek bennük az energiák. Nekik a nyugodt elragadtatás öröme kellett. De ők még mind egyéniségek voltak, nem ismerték a kritikát, mint műfajt, mert bennük a gondolkozás spontaneitása élt meg

és a kritika szuverénitása; ők mind kritikusok voltak. Csak mi tettük a kritikát műfajjá és mondtunk le szuverénitásunkról néhány kritikus javára és lettünk mi magunk gondolkozás nélküli alattvalókká, kritikátlan tömegekké.

A freudizmus a mai kor pszichológiája s ha szabad a freudizmust a freudizmusra alkalmazni: öntudat alatti oka kell hogy legyen annak, mért alakult ki a freudizmus éppen ma. A freudizmus a kor őszinte önvallomása. A mai lélek valóban hajlik az öntudat alatti felé. Mert minden tudat már kettősség, már különbség, már egyéniség. S az egyéniség az, ami ma leginkább hiányzik és a tudatosság. Az élet kiélte magát Európában, az élet kifáradt s már csak a tehetetlenség hajt minket előre. Hogy az életet intenzíven érezzük, ahhoz ma fel kell rázni magunkat. Innen a ríktó színek, a harsogó hangszerezés, a sebességek, a messzeségek, a magasság vágya. Csak egyre gyorsabban, csak egyre messzebbre, csak egyre magasabbra, de minden sebességben, minden messzeségben, minden magasságban valami mély elégedetlenséget érzünk. Még mindig nem tudjuk elég erősen érezni az életet.

A koncertek és a színházak ma zsufoltak és a könyveknek eddig még nem látott bősége hever a kirakatokban. Felületesség volna ebben csak pénzbőséget látni, vagy csak smokkságot és parvenüséget. Valami biztos és ellenállhatatlan ösztön visz ma minket a művészet felé; a beteg állat ösztöne a gyógyszerre felé. Valamit várunk és akarunk a művészettől. Soha nem volt még a jövő reménytelenebb és sötétebb, mint ma, sohase volt még az élet ennyire céltalan és értelmetlen. Amit sem a vallás, sem a tudomány nem tudott nekünk megadni, azt várjuk és akarjuk a művészettől: vigasztalást, felemelkedést, hitet. Így nem mehetünk tovább, még egy kis idő s az élet megáll. Ujra kell kezdenünk mindent, újá kell születnünk, új erőket, újra egyéniséget kell nyernünk. Megváltásnak kell jönnie valahonnan.

Szépség, ma előtted állunk és könyörgünk hozzád: válts meg minket!

Oblomov.

Strindberg Ágoston emlékének.

Fájt, égetett, marcangolt; szűköltem,
mint a beteg kutya,
keserves kinom a világgá túlköltem.

Mint mocskos féreg rágia csontjaim
a rettentő komor
fájdalom s meg nem nyughat senki czombjain.

Seb vagyok, vérző hus, szomjas, beteg állat,
vágyaim pórázán
vonitok vergődve; semmi meg nem válthat.

Fáj. Szur. Éget. Senveszt. Holnapra tán megöl.
S egy szörnnyű villanás
Tör elő e halálos fájdalom megöl.

S míg kezem szerelmem vérző koporsóján
szivem fölött pihen
s lázadva térdelek az élet borsóján:

ugy látom már a sorsot, épp olyannak
miként az ég tevé,
s az igazság ujjai fojtogatnak,

mert hisz csupán azért csorog vér erebben,
hogy fájva folyjon el
munkában, kinpadon, harcban, szerelemben.

Ó jaj, csak a halálért van az élet,
s az élet a szerelem,
feküdj hát szépen a koporsódba, kérlek.

Lengyel István.

Boldog Ádám a ködben.

Irta: PAJZS ÖDÖN.

Boldog Ádám gyorsan szaladt le a lépcsőn. Egyszerre két-három fokot ugrott, nagy vidámság töltötte el a lelkét, pajkos lett, mint egy gyermek. Halk dalt dudolászott, a pálczáját a lefelé rohanó rácshoz verte. A rapszódikus lecsapó ütések harsogó dallamokat csaltak ki a hideg vasból. Boldog Ádám önkénytelenül megtorpant és figyelni kezdett. A diadal harsogó riadója zengett a lépcsőházban, úgy hitte, hogy az örületes zaj mindenkit fölver a nyugalmasból, mindenki őt nézi és csak neki tapsol...

Már az utcán volt. Belenyult a kabátjába és kivette a vastag szivart. A parfüm édes illata megcsapta. Elmosolyodott. Egy pillanatra világosság gyult a kábult agyában. Csak most értette meg, az igazi nőknek olyan finom az érzékük, hogy mindent kitalálnak, amivel a férfit magukhoz bilincselik. A szeretője, az új asszonya éppen most fűrésztötte meg bódító parfümjében. Jól tudta, amíg az illat erőssége tart, a férfi nem tud más nőt ölelni. A parfüm láthatatlan, meleg hullámain visszahimbálódzik a hölgy ölébe, szirup rakódik le az ajk szélén, édes a csók...

A vastag szivar még a kezében volt. Az asszony adta, a férje fiókjából csente el. Nehéz volt, különös alaku havanna, ópiummal teli. Orvosságnak adta az asszonyi gyöngédség, mert heves fájdalom kalapácsolt a férfi koponyája falán. Szájába dugta, megigértette vele, hogy hazamegy, beleugrik az ágyba és végig elszívja. Az ópium majd szép, izgatott álmokat hoz neki és a kékes függönyt áttöri az asszony izgató érdekes profilja... Reggel, reggel nem is fogja tudni, hogy valamikor beteg volt.

Ádám nem tudott tovább várni, rágyújtott a szivarra. Égett a dohány és Boldog Ádám erős lélegzettel szivta. A füst nehézkesen, lomhán szállt ki a szájából, a szivar elején könnyen, kecsesen emelkedett fölfelé a finom felhő.

Boldog Ádám nagyon boldog volt. Sohasem hitte, hogy így, győzelemmámorosan fogja elhagyni barátja lakását. A pajtás vidékről — Isten tudja, honnan? — hozta az asszonyt, a feleségét. Olyan szép, ártatlan, tiszta asszonyt még sohasem látott. Ha életét kívánta volna meg a nő szeszélye egy kábult félóraért, nem gondolkodott volna az áldozaton. Ezt a boldogságot sohasem remélte. És most mégis övé volt az asszony,

az övé, igazán az övé! Maga se tudja, miképpen jutottak el idáig. Csak nézett az asszonyra szomorúan, kinlódva. Nem tehetett róla, nem akarta, de máshogyan nem tudott. Az asszony vergődő tekintete ráesett és fölhívta magához:

— Késő este jön csak haza az uram...!

A boldogság az egész lelkét átfonta és nem tudott magán uralkodni. Gyorsan pezsgett a vére, az agyában villámhirtelen ismétlődtek a halánték ütései. Érezte, hogy sokat adott ezért a pásztoróráért. Erősen égett a teste, ez a tűz sok-sok cröt emésztett meg, a fejét sem kimélte. Most a friss levegőn könnyű volt, mint egy gyermekfő és már ezért az érzésért sem sajnálta az életéncz azt a néhány hónapját, amelyet könnyelműen eltékozolt...

A füst csak szállt, a kék felhő ide-oda csapódott. Az agyában az egyik kép a másikat hajtotta el. A kék felhőből egy leány alakja szállt ki. A tánczosnő volt, az állandó kedvese. A csókját érezte és a testen a forróság ütött ki. A felhő ellebbent, új színeket hozott. A melegség még izzasztotta, mintha a tengerparton lenne és a nap égetné a hátát. Azt az olasz nőt, akivel a puha tengeri homokban sétált, még sem fogja elfelejteni.

Már az ősz kísértett. A szobában a hideget elüzte a leány csókja, az igazi kályha. És olyan forró volt ott, elzárva a fagyos külvilágtól, mint most, félórával előbb a legujabb asszonyánál, pedig itt két tüzhely izzott. Elszégyelte magát. Az asszony szemrehányó tekintete furta át a felhőszöveteket. Csak egy félóra és máris elfelejtette. A kék ködök könnyen lebbentek. Ádám elkacagta magát. Minden asszonyt most már léhának, rossznak tartott, a férfinak csak érteni kell ahhoz, hogy férközik a szívéhez, az érzéseire. Most már a férj is előtte állt. Hallotta öntelt hangját, amikor bejelentette házasságát:

— Fiam, keringőre szólitalak fel! Sok az idő, ráérsz asszonyok után szaladgálni. Ha igazán Don Juan akarsz lenni, rajta, itt a feleségem, próbáld meg! Kudarczot fogsz vallani!

Boldog Ádám szégyenkezve védekezni próbált:

— A te feleségedhez akkor sem nyulnék, ha aranytalczán kínálná magát!

A férj büszke öröme nem akart elröpülni:

— Ez csak kibuvó! Én szólitalak föl! Ilyen elkapatot legényeket csak a tisztességes asszonyok taníthatják meg az igazi becsületre!

Most már Ádám kacagott vigan, büszkén. Elébe szerctne állni és a fülébe sikoltani. Azonnal elpirult, a nevetés a torkában maradt. Az igazi ur nem tagadhatja meg magát. Ha el is akar valami gázságot követni, az utolsó perczen mindig visszatér az ugynevezett lovgiasság utjára. Egy asszony becsületét sohasem dobhatja prédára egy szép pózért. Végigsimitotta az arcát, ijedten kapta el a kezét. A forróság szinte égette az ujjait. Gyöngé öröm melengette a belsejét, hiszen még pirulni is tud, amikor már azt hitte, hogy a cziniz-musa régen kőszivott minden vért az orcájából.

A vére mind vehemensbben forrott és valami erő ijesdég beleszurt a lelkébe. Az arca ragyog, a diadal rárajzolódott a vonásaira. Ha most szembe jönne vele, ha most találkozna a férjjel, a tekintete elárulná az asszonyt. Gyorsan szivta a füstöt, hogy elrejtse földult arcát. Hátha jön a Gyurka?! Ránéz és többé hiába titkolódzik. Ezelőtt nem volt előtte semmi titka, most se tudna hazudni.

Már ezüst volt a város. A hideg befészkelte magát az utcákba, az emberek sóhajtása, lehellelete megkemé-

nyedett, a levegőben uszott. Sűrű, nehéz ködök zuhantak lefelé, fehér felhőben bukdácsolt a világ. Egy-néhány lámpa kigyult, de a gyöngé fény hiába viaskodott. A köd szétnyomta az erőtlen világosságot és a kis cseppek megfürödvé a halovány fényben, mint apró ékszerek ragyogtak.

Boldog Ádám ereje megfeszítésével szivta a szivart. Jól tudta, élete függ ettől. A füstkarikák forogtak körülötte, mintha oltalmaznák minden támadástól. Csak ebben az ájult bizonytalanságban van még nyugta. A füst birodalmán túl a férj vár rá, elégtételt kér, a barát lesi, hogy az irtózatoss gázságot megtorolja. Egy ideig még küzködött magával, de aztán elszántan szembe akart nézni a veszedelemmel. Nem akart tovább riadni a leszámolástól.

Elhajította a szivarját, kezei ökölbe szorultak. Most már nem védi a füst, az áthatolhatatlan füst. Várt, várt a férjre...

Gyöngé szellő szaladt el mellette. A szivar nagyot koppant a földön és a hamu tüze fölszikrázott. Egy pillanatra nappali világosság áradt el, mintha villám hasította volna át a ködöt. A szél fölkapta a szikrákat és egy ideig előtte tánczoltak a kövezeten. Majd fölugrottak a levegőbe és ott, ahol előbb a lámpák égtek, kényelmesen elhelyezkedtek. Millió meg millió tűz okádta a füstöt. A füst ömlött, ömlött mindenfelől. Körülfogta Ádám testét, már a lelkére szállott, attól félt, hogy agyonnyomja, megöli. A füst az egész várost elárasztotta, folyton újabb meg újabb felhők ereszkednek le.

Ádám a bizonytalanságban botorkált.

— A füst mögött, a füstön túl vár rám a férj! — sikoltott a lelke, vad harag remegtette meg. Most már találkozni akart Györggyel. Le akart számolni vele, ölni akart. Dühösen vagdalódzott jobbra-balra, hogy tiszta levegőt teremtsen. A füst a csapások sulyától szétvált, de rögtön utána összecsapódott...

Egy alak jön feléje.

Ádám föllélegzik. Végre itt a leszámolás percze. Az arczvonásokat nem tudja kivenni, de csak a férj lehet, aki üldözi, aki az elrabolt boldogságát kéri tőle számon. A sziluet közeledik. Ádám nekirent:

— Pardon! — szól egy fátyolozott hang és elvész a homályban.

Ádám megnyugszik. Nem Gyuri volt. De vár rá a férj. A füstfelhő végén. Ökle csapásra készen. Egy másik feketesség tűnik elébe. Ez sem az. Aztán jön a harmadik, a negyedik, a tizedik, a századik... Ádám, Boldog Ádám, az üldözött, rohan tovább. Érzí, mellébe süvit a bosszu golyója, a halál tüze lángol föl benne. Már nem tud megpihenni.

Az égő tüzek a magasságban eltűntek, csak a füst szalad utána kitartóan, állhatatosan. Nem tud elmenekülni tőle... Egy rácsba ütközik. Mintha a Duna partján lenne. A keze idegesen megmarkolja. A karfát addig tapogatja, míg annak is vége szakad. Aztán rohan tovább előre, kifelé a borzasztó füstből, a hideg ködből. Előre...

A talaj kiszaladt alóla, a teste végigvágódott a földön. A vére lassan szivárgott az összetört fejből... Boldog Ádám későn ébredt. A lépcsőn feküdt, alatta mormolt a nagy folyam. A vére tévedt a tekintete, amely finom szalagként szaladt a piszkos hullámokba...

Egy nagy kiáltás hagyta el a torkát. A vér gőzölgött, füstölt, pipált, a felhő még mindig a lelkén ült...

A kulisszák mögül.

KÁRTYA NÉLKÜL.

— Vig operett három szomorú felvonásban. —

(Szin: Egy terézvárosi pinka. A pinkában busan gubbaszt egy lehervadt bacc-asztal, rajta rozsdás gereblye. Az elsárgult, bánattól vedlett posztón divatját multa játékpénzek unatkoznak. Egy kiszáradt krupié dől az ócska lomnak, melynek valaha játékasztal volt a neve.)

Első felvonás.

(Krupié. Szellem. Égi kar.)

A kiszáradt krupié (tulvilági csörgéssel):

Uraim! Polgárok! Tegyetek, tegyetek!
 Faitez vos jeu! Vegyetek!
 Nesztek pénz, egyetek!
 Teljen a begyetek!
 Így lesz csak, így lesz csak aranyból hegyetek,
 Czipőre, kalapra, dohányra jegyetek!

(Halotti csönd.)

Egy játékos szelleme:

Kaparj, kurta, neked is lesz!

A kiszáradt krupié (riadtan):

Mi ez, urak? Az unalom megesz,
 A csönd megöl, e lanyha kedv megrémit:
 Nem látok itt most se gentryt, se sémit!
 Kidőlt a mersz? A játék elaggott?
 Hamar! Hamar! Egy pénzes lovagot!

Egy játékos szelleme:

Rossz szél fu, pajtás! A vén Nemere!

A kiszáradt krupié:

Az ördögbe! Hát hol van Szemere?

Égi kar:

Szemere meghalt, az igazságosztó!
 Meghalt a pénz, a zöld asztal, a posztó!
 Szakad a sziv és szédül a kisagy,
 Kimult a sláger, a kicsi, a nagy!

A kiszáradt krupié:

Megáll az idő és a szüm sajog,
 Hol késnek hát az ezerholdasok?
 A reggel fekvők s az este kelők,
 Az iparbárók s kiskereskedők,
 Kinek gyapja van, két lova, hat ökre?
 Jaj Istenkém! Ki vág be nálam ötre?!

Egy játékos szelleme:

Holtod de bánt! De álmodban derülj!
 Aludj fiam, most békén szenderülj!
 Zárd le a pinkád! Ime a lakat...
 Ez országban több balek nem akad!
 A belügy ezt ily zordul rendelé...
 Nézz most, öreg, más csillagok felé!

A kiszáradt krupié (a pinkába dől):

Káródám, herczbub, pikk király, treff ász...
 Gyilkos belügy! Hogy törjön ki a fráce!

Második felvonás.

(Sovány bugyilláris. Kövér bugyilláris.)

A sovány bugyilláris:

A kura használt, van pár hü vasam
 És gömbölyödni kezd már a hasam.

A kövér bugyilláris:

Egy-két lencséből így lesz ezer lencse...
 Valóban ez már különös szerencse!

A sovány bugyilláris:

Így lesz belőlem egy szolid filiszter,
 Hogy mit nem tud egy élelmes miniszter?!

A kövér bugyilláris:

Ne vigadj, testvér, ez a régi nóta;
 Ha kártya nincs,
 Mit ér a kincs?
 Elvisznek téged majd kártyaadóba!

A sovány és a kövér:

Találnak erre bizton alapot...
 Inkább vegyünk egy női kalapot!

Harmadik felvonás.

(Polgári hálószoba. Este tíz óra.)

(*A feleség. A pénzlárcza.*)

A feleség (az éjjeli szekrényhez lopózik):

Férjem ledőlt. Kiheveri a bacc-ot
 És itt felejté számomra a makkot.
 Tíz óra van. Mi jó, hogy alszik máris!
 Üdvöz légy kincsem, drága bugyilláris!
 A férjem horkol, hogy szinte kopog!
 Ezer krönt tőle szivesen lopok!

A pénzlárcza:

Csak nyuljon belém, tessék, szép nagysága!
 Nékem, biz' Isten, most semmi sem drága!
 Bus szenvedélyem régen elejtettem,
 Az átkos bacc-ot már elfelejtettem.
 Lopjon csak, édes! (*Bizalmasan.*) Lopjál,
 lopjál, lopjál!
 Nekem ily rohadt sláfrokban ne kopjál,
 A pénz a nőkön nem más: szines porzó,
 Egy kosztümmel lesz gazdagabb a korzó!

A feleség (annyit lop, amennyi belefér, sőt már bele sem fér):

Ez oszt' a játék. Titkos, kellemes,
 Nem is kártya és mégis szellemes!
 Férjem horkolva álmod hegedül...
 Én minden este játszom egyedül.

Férj (álmában):

Az éji szekrény csörög, hegedül:
 Csak játszszál, szivem, mindig egyedül.

(*A feleség játszik, amíg a zord belügy föl nem oszlatja.*)

Marczellusz.

Krónika III.

A gróf ur.

— *jun. 14.*

Giovanni Jacopo de Seingalt — a nemes és mozgalmas életű csóklovag — megtagadná tőle a rokonságot, egy új Louvet de Couvray nem róla mintázná a ma Faublas-jának alakját, de még csak a szerelem atamanjai fajtájába sem sorozható szegény Giuque Champvans, akit ez idő szerint gáláns alkóvok helyett a főkapitányság marasztaló czellája lát vendégül. Néhány jól vasalt nadrág, egy-két betanult szellemesség, kereskedősegédes elegancia, konyhai francia nyelvismeret és előttünk áll a világháború negyedik esztendejének szerelmi kalandora. Az már aztán egészen mellékes, hogy Giuque Champvans jogtalanul bigygyesztette neve elé az előkelő hangzású »gróf« szócskát, mert a nők bizonyára enélkül is érett gyümölcsként hullottak volna az ölébe.

A napló, amelyben több száz leány- és asszonynév szerepelt — mint akik a »gróf« imádói voltak — semmit sem jelent. Ilyen lista minden valamirevaló férfi kabátzsebében feltalálható lenne, ha nem sajnálnák a fáradságot, hogy az életük utczájába került nők nevét szépen, talán betűrendben is, összeírják. Aki férfi efféle névsorral nem rendelkezik, az vagy nem tartotta érdemesnek a »szerető« nők névszerinti megörökítését, vagy pedig nem becsülte a másik nem nyüzsgő sokadalmát, mert egy kiválasztott dámával a karján gögösen elnézett felettük. A »gróf« ur azonban nem volt romantikus hajlamokkal megáldva és a csók az ő szemében nem jelentette az élet végsőig fokozott gyönyörűségét. A minden lírai versek örök tárgya nála csak üzleti tételként szerepelt és talán amikor ajka a martalékul esett nő felhámszövetén végigsiklott, még akkor is a pénz főtt az agyában. Talán nagykereskedőnek érezte és hitte magát a »gróf«, akinek üzlete a mánorszállítás, terminusra, hófok szerint, de csak előre fizetett fix taksa fejében. Ebben a típusban a férfi-nem effeminálódásának legvisszataszítóbb példánya kristályosodik ki, mert jellembeli transzfigurációjában a másik nem leghitványabb rétegének: a prostituáltak kasztjának aljassága jelentkezik.

A »gróf« szereplésétől azonban nem lehet különválasztani azokat a nőket, akik akár erkölcsi, akár anyagi áldozatai lettek. A világháború százféle hatása között nem utolsó hely illeti meg a két nem elhelyezkedésében beállott változásokat, amelyeket a statisztikai adatok minden lélektani argumentumnál jobban támogatnak. A férfiak falanxa a frontokon nagy veszteségeket szenvedett; megritkult, elsatnyult és eltársadalmiatlanodott, a nők pedig ezalatt úgy intellektuális, mint fizikai evolúciójuk hihetetlen magaslatára szöktek fel. A számarány, amely azelőtt is a férfiak kisebbségét deklarálta, még szembetűnőbb különbségeket mutat. S ha még tekintetbe vesszük azt is, hogy a férfiak megmaradt és számbajöhető kom-

plexuma törvényes nemi élet, szóval házasság folytatására már csak az élet megdrágulása miatt is nehezen szánhatja rá magát, előttünk áll a kissé talán karrikaturának tetsző kép, amikor egy férfi kezéért — esetleg csak a balkezéért is — száz nő fut versenyt. (Ebben a hasonlatban legfeljebb a szám lehet túlzott, de az igazság azért igazság marad!) Paris almája ma is férfikézben van, ha ez a férfi nem is hasonlít Parishoz, az Aphroditék, Herák és Athenék azonban szerfölött elszaporodának, pedig szegény Paris ma is csak egyetlen nőnek ajándékozhatja aranyalmáját — a házassági törvénykönyv értelmében.

A női divat erotikus túlzásai, a kendőző- és illatszerek, a selyemharisnyák, az utcai ismerkedések, a nagy szabadság, sőt szabadosság, a morális értékek teljes elértéktelenedése: természetesen mind-mind annak a keserves statisztikának a rovására irandó, amit a világháború produkált és amit a nők, a száraz számtabellák ismerete nélkül is, intuitive megéreznek. Már a csöndes, polgári szerelem révébe evezett nők közül is egyre többnek kerekedik kedve, hogy a szabad pályák czégére alatt a szabad, de veszélyes tenger hullámaiban lubiczkoljanak, mert nyugalmas révüket nem tartják sem eléggé szabadnak, sem eléggé biztosnak. Hát még azok a nők, akiknek nemi életét semmiféle bilincs nem szorongatja, hogyne száguldanának ki nem pányvázott csikókként a szabad mezőkön, mikor nem is remélhetik, hogy valaha célhoz érnek?

Bizonyára, ez távolról sem a nők »rosszasága« és az »erkölcsök züllése«. És nem is használ itt semmiféle kenetes prédikáció, legfeljebb az, amely a gyűrűváltás aktusánál hangzik el a felszentelt ajkáról. Nem segít ezen a törvények ereje, az álszenteskedő társadalom megvető gesztusa és egyéb, eddig talán jól bevált medikámentumok, mert amíg az ok meg nem szűnik, az eredmény mindig ugyanaz marad. Nézni a napokat, szeliden és beletörődve abba, hogy ennek így kell lennie; várni és remélni, pedig jól tudják, hogy ugyanis minden hiába; érezni tavaszt, nyarat, őszt és telet és tudni azt, hogy mulásuk az éveket és a fiatalságot czipeli magával; bepillantani lopva a tükörbe és ha egy új ráncz támadta meg orvul a szemek alját, nyugodtan és rezignáltan mosolyogni — hogyan kívánhatunk ennyi lemondást anyaszülte asszonyembertől? És főként: tudni, hogy mindez a másik nemet nem kötelezi, a férfiakat nem sanyargatja, mert a férfiak szabadon és lihegő sietséggel élhetik ki napjaikat és kedvük szerint élhetik ki az életüket, pirosetüs ünneppé változtathatnák minden hétköznapot, mert partnerük annyi akad, hogy jórészt szinte érintetlenül kell elkergetniök!

És ilyenkor jön — a »gróf«. Valóban, nem is kell kiváló tulajdonságokkal ékeskednie, csak ne legyen nyomorék, csak a külseje legyen tiszta és tudjon néhány kellemes szót épkezláb mondattá összefűzni: a háború elkészítette a talajt, amelyre nyugodtan felépítheti kalandor-terveit. Még üzleti szellemét sem kell véka alá rejtenie. Egész nyugodtan megkérdézheti:

»kislány, mennyi előleget adsz, ha megigérem, hogy elveszlek feleségül?« Nem hogy ki nem rugják érte, hanem talán még boldogan állapítják is meg, hogy ennek a derék férfinak már csak igazán komoly szándékai lehetnek, ha ilyen egy-kettőre kirukkolt céljával. Giuque Champvans nyugodtan üzhette szerelmi kalózkodásait, biztosra mehetett mindenhol, annál is inkább, mert joggal hihette, hogy már csak a szégyen miatt sem fogják feljelenteni. A dolgot csak ott vétette el, hogy a polgári szférából egy másik légkörbe csapott át. Az utolsó esete egy színésznő volt. Itt rajta vesztett, mert nem számolt azzal, hogy a színésznők játszani csak a színpadon szeretnek. Az életben s főként a szerelemben és a házasságban, szigorúan ragaszkodnak a realitásokhoz. Giuque Champvans pedig az életben kóklerekedett. A »gróf« azonban rossz színész volt és főként számár. Ezt pedig legfeljebb egy százágú családfával hitelesített grófnak bocsátják meg, de nem egy szélhámosnak.

Alex.

INNEN-ONNAN.

^ Szent gyűlölet. A németbarát ujság előfizetője nem éljenzett, mikor az amerikai katonavonat, telve frissensült entente-vitézekkel, befutott a new-yerseyi állomásra. Nyugodtan ült és emésztett és olvasta flandriai boché-diadalokkal telített ujságját. Erre Williams, a felebbezési törvényszék finomérzésű bírása, beleköpött az ujságba, sőt kényszerítette a germanofil jenkit, hogy köpjön ő is egyet, nem is egyet, hanem hármat. Nyilasakat és hegyeseket. Szegény, mit tehetett egyebet, ha a felebbezési bíró parancsolta, felebbezés nélkül köpött, köpött és köpött. Az utasok pedig Williamsot, a nagy amerikai aesthétát megéljenezték. No persze! Az amerikai entente-barátok teleköpődösik az ujságot, a jó németek pedig, régi kipróbált recept szerint, az amerikai tálba köpnek bele.

^ Az impolitikus kreizler. A »Politikus kreizler« nem volt elég politikus. Ez a derék patricius-polgár, ott az ódon, vidéki miliőben, a fuksziás ablaku földszintes budai házak között, az oleanderes kispolgári vendéglőben nem adott polgári terítéket s ha adott is, arisztokrata árjegyzéket függesztett a kassirozott fákra. Sokszor ezt is elfelejtette, az árak azonban jegyzék nélkül is érvényben maradtak. Duplán, az arisztokrata levegőért külön! A politikus kreizler ezt merete elkövetni, most, a választójogos világban, a budai és pesti testvérdemokrácia örök szegényére. Persze, megkapta a magáét! Az impolitikusnak bizonyult koczapolitikus súlyos büntetést kapott, kétezer korona bírságot sóztak rá, mert elfelejtette kifüggeszteni a »demokrata« árjegyzéket. Istenkém, hát ha még egyszer ki fogja függeszteni! Mennyi pénzbírságot fogunk mi fizetni akkor — az uborkasalátával és eperbowléval körített polgári vacsora ára fejében?

= Fenyíték. A százados ur megjelent az iskolában és elégtételt kért. Elégtételt azért, mert a lánya megbukott három tantárgyból és nem mehetett érettségire. Nem a lányát szoritotta nagyobb szorgalomra, nem tanulta vele együtt a

fejbe nehezen vonuló tárgyakat, nem fogadott a lánya mellé házi tanítót. Hanem kivonta hüvelyéből markát, megélesítette elkeseredése fenékvén és lecsapott. Le bizny. A tanár ur képe éppen kéznél volt, a tanár ur éppen nagyon testhez állóan lépegetett. A kezében könyv volt, a fejében az iskola és az élet gondoljai morajlottak, talán arra is gondolt, hogy nemsokára ruhasegélyt kap, talán egy kicsit örvendezett is a napsugaras utcán. A napsugár azonban megcsalta őt, mert derűjéből villám sujtott alá. A tanár ur megpofozva maradt az aszfalton. Nem ütött vissza, nem védekezett, megigazitotta kalapját és ment haza. Ez nem az első pofon volt, amit az élettől kapott. S mikor hazaért, talán nem is tett mást, mint elővette noteszét, hogy egy szekuándát írjon be magaviseletből a századosnak.

= Ur imája. D'Annunzio mester visszatért az evangéliumhoz. Ugy látszik, sokat imázik mostanában, hadargatja a Miatyánkot, az angyali üdvözetet és a hiszekegyet, az imák szentháromságát. A Miatyánk fölött megállt egy perczre. Hopp! gondolta, itt lehet valamit csinálni. Ebből lehet valamit kihozni. És nekiült, rágt a tolla végét, hogy új remekművel gazdagítsa a háborus irodalmat. Az ihlet nem késett sokáig. A francziák pár nap mulva olvashatták az új Miatyánkot, mely a meghalt katonák lelkéhez fordul, őket dicsőíti s tőlük várja, követeli az ellenség megbüntetését. Az olaszok is francia lapokban olvasták először költőjüknek tulvilági mezőkre való kirucczanását. Talán nem irigylük fegyvertársaitól a primeurség élvezetét. Ők jobban ismerik az olasz Tyrtacust a francziáknál, s ha ezek el is vannak fogulva iránta, ők tudják, érzik, hogy nagy különbség van az Ur imája és D'Annunzio ur imája között.

= Nenette és Rintintin. Így hívják Párisban a bombák védszentjeit, akik tulajdonképpen nem is szentek, csak humoros megjelenésű bábok, afféle Max és Móriczok, de a jéggé dermedt francia élczelődés varázserőt viczczelt beléjük. Nenettet és Rintintint kapni kell, ajándéku, az önző célból, saját maga részére vásárolt fetis nem segít a légi veszedelem ellen. A férfiak az óralánczukan viselik, a botjuk bunkóján tánczoltatják, a hölgyek pedig a retiküljükből lógatják ki és legyezőjük nyeléhez zsinórozzák. A keresztiszülők Nenettet és Rintintint vásárolnak keresztgyerekeiknek, a nászszülők a hczmány banknótáit a két élczbaba köldökszalagjával kötözik át. Akik egy légdörgéses éjszakán születtek valamelyik babagyáros rémületében, de zsebének megvigasztalására. Ha tehát hullanak is a francziák a németek ökölcsapásai alatt, a statisztikusoknak nem kell végleg kétségbeesniök a gali nemzet elvérzése fölött. A szaporodási hullámvonal már fölfelé mutat. Franciaországban már ikrek is születnek.

= Box-iskola. Nagy megnyugvással vesszük tudomásul, hogy egyik körutunkon a box-sport elsajátíthatása céljából iskola nyílt meg. Soha jobbkor! Igazán nincs semmi értelme, hogy ilyen időben öklünket a nadrágzsebben pihentessük. Csak elő azzal a tiz ujjal! Hihetetlen, hogy csak most vette valaki észre, hogy a box már nem a jövő, hanem a ma zenéje. Milyen más lesz, mennyivel kellemesebb lesz az élet, ha jőreggelt boxolunk a trafikosnőnek s egy-kettőre megtömhettjük tárczánkat illatos bűzölővel. Vagy előre boxoljuk magunkat az ácsorgó sor végéről, leboxoljuk az állványról a mi mindenheti tejecskénket, minden hónapi husocskánkat, minden két-évi kifordított új ruhánkat. Az udvariasság legelemibb szabá-

lyai szerint orron köszöntjük egymást s földre tepertyüzzük, aki nem hajlandó elegendő tepertyüvel csillapítani éhségünket. Gyerünk, iratkozzunk be gyorsan abba a box-iskolába. De mégse tulságosan gyorsan, mert a tolcngásban véletlenül kiderül, hogy már nagyon is értjük a mesterséget, kitűnően megtanultuk minden fogását utközben, mialatt sikerült felkapaszkodnunk a lépcsőn is embereket lóbázó villamosra.

Művészet.

Lakatos Artur. Láttunk már évekkal ezelőtt is, még a régi jó időkben, egy kollekciót ettől a rokonszenves művésztől. Akkor a Könyves Kálmánnál állított ki. Az ott bemutatott anyag egy része előkerült most is a *Nemzeti Szalomban*. Ezek a művész egy régibb korszakát képviselik. Kellemesen hatnak ránk ma is ezek a kissé melankólikus hangulatu festmények. Dekorativ tartalmuk nem válik tónusfinomságuk és gyöngéd költői értékeik kárára. Az elmerülő, csöndes elmélyedést azonban félbeszakította a háboru. Igaz ugyan, hogy a művész szerb és olasz fogságának évei nem voltak terméketlenek, sőt energikus munkában teltek el és gyors fejlődést eredményeztek. Ez a fejlődés azonban már rapszodikus. Nem csoda. A komoly elhatározású, kitartó törekvésnek koronkint nagy lelki depressziókat is kellett leküzdeni. Ez a főoka annak, hogy *Lakatos Artur* festészete a hadifogság idején nem fejlődött olyan egyenes irányban, mint a háboru előtt. Látjuk azonban, hogy a pointilizmus nála csak rövid epizód. Amennyiben nem egyszerűsíti át dekorativ jellegű színösszetételé, ötletes munkáju vízfestésbe transzponálja. Tagadhatatlanul szellemesen és láthatólag könnyen. Stílusérzéke ugyanis nagyon fejlett. Iparművészeti kompozíciói pláne mintaszerűek. *Lakatos Artur* mindenesetre bebizonyította ezzel a kiállításával, hogy vérbeli művész, aki nem tagadja meg hivatását a legsúlyosabb viszonyok közt sem. Mások mindössze az Andrássy-uton tartják a frontot és mégsem dolgoznak. Őt mostoha körülmények közé juttatta a háboru és mégis meg tudta emberelni magát. Mert hát a szív sem egészen mellékes dolog!

Szabad iskola. A nagy utilitarisztiko-radikálisok mégis csak irigylésreméltó emberek. Ők már csak kifutják a formájukat minden körülmények közt. Ezuttal az üzleti vállalkozás égisze alatt alkuszunk meg a mindenkori osztrák értékű valósággal. Nem irigyeljük a gusztusukat. Az eredményeiket viszont még sokkal kevésbé. Mert ennek a tegnapi holnapos szabadiskolának a kiállítását úgy méltóztassanak ám elképzelni, hogy van itt egy pár naiv, de becsületes szénrajz, egy *Káplár Miklós* nevű fiatalembertől, aki a magánéletben még pinczér s ennél fogva szabad óráiban még ártatlanul és jóhiszeműleg folytatja a művészetet: »wie ihm der Schnabel gewachsen«. Ennek a jó fiunak van még szíve megfigyelni — a maga nehézséges, de igazán rokonszenves módján — a formákat és úgy gondolja: legbecsületesebb eljárás ragaszkodni a valósághoz. Ám a többiek! A belső és külső Lipótváros neveltjei! Azok aztán már ugyancsak nem naivak. Az egyik olyan Kernstock, a másik olyan Vedres, a harmadik olyan Rippl, mint a pinty! Mert hát ők jó tanítványok. Ők »szabadon« dolgoznak mestereik után, mint ahogy »szabadon« dolgoztak annakidején azok is Matisse ... Maillol ... Vuillard ... Bonnard után. Hogy azután micsoda hólyagokat eredményez ez a »leegyszerűsítési« tranzakció néhány esztendő mulva, arra már igazán kár még a pro-

fécziát is vesztegetni! Tudják ezt különben ők is nagyon jól. Nem büszkélkednek egyik növendékük rajzával sem a katalógusban: saját magukat fényképeztetik le inkább a szépműberek tanítványaik körében, amint a bölcseséget sugározzák. Igaz, hogy meg is érdemlik ezt a mélységes hódolatot. Mert ahogy a katalógus előszavában írva vagyunk: a nagy professzorok a háborus közlekedési viszonyok okozta legszörnyűbb kellemetlenségektől sem riadtak vissza, mikor a kötelesség hívta őket s kaposvári és nyergesujfalu remeteségüket sem restellték elhagyni, ha az iskola üzleti érdeke úgy kívánta, azaz — pardon! — ha a »művészet szent ügye« fergott szóban. Igaz ugyan, hogy a harisközi »akadémián« legtöbbször *Egy József* korrigált, de hát ez nem fontos. A fontos itt az volt, hogy égetően szükségessé vált már egy pár csepp olajat önteni a kialvófélben levő parázsra. Hát csak tessék, tessék, hölgyeim és uraim, besétálni! Itt szabadon »lesz dolgozva«. Itt francziánul »lesz hasbeszélve«! Itt látható a háromgyomru Kernstock-imitátor, aki mindent megemészt. Tessék, tessék, hölgyeim és uraim besétálni! Alszakállas forradalmárok a felét fizetik; tehetségtelenek ingyen! Azaz — pardon! — ingyen semmit. Elvégre a művész urak sem élhetnek ambróziából. És hiába: az üzlet — üzlet, még ha reklámmünepségek idején művészetnek nevezik is.

IRODALOM.

Felix Salten: Frohgemuth Olga. A téma nem új, sőt szinte köznapi, habár könnyázottan tragikus. A megírásban azonban annyi szív, annyi melegség, annyi bájos bécsiesség, annyi komor, sajgó szín van, hogy fájdalmas élvezet, szívzorongató gyönyör Frohgemuth Olga történetének elolvasása. Sok lágyszívű olvasó valószínűleg fátyolos szemmel lapozgatja a könyvet, mely egy üde, szerelmes színésznő tragédiáját részletezi, mélyíti, fokozza a részvét, a sajnálkozás, az együttérzés legvégső fokáig. A hálál erősebb mint az élet, a szigorú erkölcsű apa összeroskad, mikor kitagadott és megbocsátás nélkül elföldelt leánya nagyságát, hírét és széles szeretetét meglátja. És a szigorú, öreg tanár összeroskadásában talán még élesebb tragikum van, mint leánya megindító eltávozásában. Jóllehet *Salten* ügyesen és megértéssel foglalkozik lelki rajzokkal, mégis némely helyen gondozottabb, analízálabb hangulat, érzés- és indulatfestéseket várunk, sok helyen érezzük azt, hogy a szerző inkább drámára termett, mint regényírásra. Frohgemuth Olga története is szinte szomjazik a szinpad után, ahol mindenesetre megrázó hatásokat érhetne el. Felix Salten stílusa egyébként nagyon színes, megkapó, eleven hasonlatokkal ékesített. Írásmódora, sőtét világnézete, bécsies meghittsége, alakjainak bája, szomorúsága és rokonszenvesége kellemesen emlékeztetnek Schnitzlerre, különösen annak »Liebele«-ére. A regényt Pajzs Elemér fordította magyarra és Tevan adta ki szánalmasan silány köntösben.

Cziffra Géza: Ketten vagyunk csak. Egy igen fiatal fiatalembert igéretes bemutatkozása ez az önkritikával összeválogatott versesfüzet, melyben benne izzik a fiatalság minden parazsa, benne sajog a fiatalság minden szomorúsága. A meglepő közvetlenségű és megkapóan őszinte versek alaptónusa a szelid, melankóliába hajló csendesség és új lírikustól szokatlan higgadság, a titánkodó szertelenségnek, szavakkal és érzésekkel való zsonglörködésnek nyoma sincsen nála. Fakadó szerelem, elmulás után való vágyakozás, vízparti

Csillárok

legmodernbb kivitelben óriási választékban készpénz vagy törlesztéses kölcsöndij ellenében.

Gázfürdőkályhák, gázsütők, gázvasalók, gázfűzők és gáztűzhelyek kaphatók. „Auerfény“ VI., Vilmos császár ut 3.

rezignált meditáció, tépettszárnyu sóhaj, megadó lemondás, ezek a motívumok szakadnak fel szomorúságtól meghihletett csellójából. Finomhuru, mindenre rezonáló lélek, akinek vannak, de még inkább lesznek mondanivalói. Ma még nem elég ökonómikus, néhol diszharmonia sért forma és gondolat között, a kevés esztendejével járó pózolásból sem ment teljesen (a verseit is tulontul sok embernek »küldi szeretettel«), de a rokonszenves kötetkében máris annyi az érték és annyi a biztató ígélet, hogy a legnagyobb érdeklődéssel és bizalommal tekinthetünk teljes kibontakozása elé. Az izléses kis kötet Aradon jelent meg.

Hermann Bang: A négy ördög. A halk és finomszavú dán költőnek ez a remekbe készült kis regénye a kívül villogó, belül örömtelen artistavilág püderfelhős, fülletög levegőjében játszik, melynek fanyar illatát, tumultuózus zsibongását, kaleidoszkopos változatosságát a legnemesebb és legtisztább művészet gyémánttüjével karcolja az olvasó emlékezetébe. A megható mesét, melyben ott feszül a regényes pálya minden nervózsága, talmi káprázata és kijózanító sivársága, cikornyátlan hangon, hűvös és biztos virtuózitással és avval a sajátosan egyéni Bang-os melankóliával mondja el, mely a legérzékletlenebb és legrészvétlenebb lélek hurjait is megrezegteti. Más író az excentrikus milióval próbálna hatást kiváltani, Bangnál mellékesül sikkad a czirkuszi keret, lehámozza a négy ördögöt a flitteres trikót, embereket ír meg, a lelki színék olyan szivárványos gazdagságával, mely szinte élménynyé magasztosítja a kis regényt. A négy ördögöt *Pajzs Elemér* ültette magyarra művészi tökéletességgel és azzal a szerető rajongással, melyet a feledhetetlen dán költő valóban megérdemel.

Két novella. Az egyik *Thomas Mann*-tól: *A kis Friedemann ur.* Igénytelen, szomorú történet, mely a nyomorék Friedemann ur szánalmas szerelmét tárgyalja avval a lágy, fenséges írásművészettel, mely *Thomas Mann* értékes, gyönyörű különlegessége. A groteszkül szenvedő és szerető férfiú gyakori alakja az írónak, aki a halk, szürke tragédiákat leglágyabban, legőszintebben és legrokonszenvesebben meséli el. Ez a novella nem rejteget annyi poézist, mint a hasonló elgondolása »Tristan«, de azért magán viseli *Thomas Mann* minden bájos, meleg, álompuha színtelét, melyek lágy, lankadt, kesernyész őszi harmóniához hasonlatosak. — A másik novellának *Kuprin J. A.* a szerzője és címe: *Az utcáról.* Egy züllött, iszákos csavargó cinikusan és kinos őszinteséggel élettörténetét meséli el. Előbb tiszt volt, azután hordár, inas, színész, pap, riporter, koldus, pinczér, gyilkos s végül utcai csavargó lett. Jellegzetesen orosz alak, melyhez hasonlókat *Gorkij* írásaiban találunk. *Kuprin* színesen, testiesen festi hőséinek ingatag erkölcsű és kedélyű jellemét és avval a komoly pszichológiával indokolja a zavaros, a kórosan nyugtalan életet, amelylyel *Dosztojevszki* magyarázza, bonczolgatja hőseinek lelki életét. Az egész novella könnyed skiccnek látszik csupán, azonban ebből a kurta írásból is megérezzük az új orosz író erejét és művészetét, melyet különben néhány évvel ezelőtt magyarra fordított regényében már méltányolt a magyar közönség.

KÖZGAZDASÁG.

A nyolczadik hadikölcsön.

A magyar nép áldozatkészségére — melynek a véres háboru folyamán már hét ízben adta fényes tanujelét — apellál újból a pénzügyminiszter, amikor felhívást intéz a nyolczadik hadikölcsönre való jegyzésre. A magyar nép — semmi kétségünk benne — ezuttal is ki fog tenni magáért, mert tudatában van annak, hogy a hadikölcsön sikere nem csupán a háboru győzedelmes befejezéséhez visz közelebb, de a kölcsönre való jegyzés a leggyümölcsözőbb befektetés is azok részére, akik pénzüket értékpapirokba akarják fektetni, vagy a takarékpénztárban akarják kamatoztatni. Az eddigi hadikölcsönök 6%-os típusával szemben ugyanis, amelyhez igen gyakran még 5½%-os pénztárjegy kibocsátás is járult, ez alkalommal csak egyféle papír kerül kibocsátásra és pedig 5½%-os adómentes állami járadékkölcsön. Csak üdvözölni lehet a pénzügyi kormány ama elhatározását, hogy az eddigi 6%-os típusal szakítva, 5½%-os típusra tér át. Teszi ezt akkor, amidőn a 6%-os hadikölcsön árfolyama immár a kibocsátási árfolyam fölé emelkedett és teszi ezt olyan feltételek mellett, amelyek a befektetett tőkének még mindig 6%-os kamatozását biztosítják. A kibocsátás összege, mint az előző alkalomkor is, meghatározva nincs, hanem az a jegyzési összeghez fog alkalmazkodni. Az új hadikölcsön természetesen szintén alkalmas a gyámoltak és gondnokoltak pénzének elhelyezésére és a kamatok ép úgy, mint felmondás esetén a tőkeérték, minden fennálló és a jövőben behozandó magyarországi adó, bélyeg és illeték levonása nélkül fizettetnek ki.

A nyolczadik hadikölcsönből 50, 100, 1000, 5000 és 10.000 koronás kötvényeket bocsátanak ki, amelyek szeptember 1-én és márczius 1-én esedékesek. A kibocsátási árfolyam olyképp van megállapítva, hogy abban az 1918 szeptember 1-ig folyó kamatok már le vannak számítva, úgy hogy az első szeptember 1-én váltják be. Csak az 50 koronás címleteknél más a helyzet, ezek t. i. éves szeptényekkel vannak ellátva és ezért ezek első szepténye 1919 szeptember 1-én kerül beváltásra. Gondoskodni kíván a pénzügyi kormány arról is, hogy a jegyzés által elérhető 6%-os kamatozást huzamosabb időre biztosítsa és ezért, midőn egyrészt a háromhavi előzetes felmondás jogát kiköti magának, másrészt garantálja azt, hogy a kölcsönt 1925 szeptember 1-ig fel nem mondja.

Az aláírás egy teljes hónapig tart, úgy hogy az utolsó jegyzési nap július 11. Az aláírási idő két részre oszlik; ennek megfelelően az időközi kamatok tekintetbevételével a jegyzési árfolyam is különböző. Junius 12-től 27-ig ugyanis az aláírási árfolyam csak 91.50 kor., amely június 27-én túl július 11-ig 91.70 koronára emelkedik. Ez az aláírási ár arra az esetre vonatkozik, amidőn a jegyzés alkalmával a jegyzett összeg rögtön lefizetetik. Ezzel szemben a részletekben való lefizetés kedvezményét is nyújtja a nyolczadik hadikölcsön olyképpen, hogy a jegyzés alkalmával a jegyzett összegnek csak 10%-a fizetendő le, amely lefizetés az utolsó részleteknél kerül elszámolásra. Ebben az esetben a jegyzési árfolyam 92.50 kor., amely összeg négy egyenlő részletben fizetendő le és pedig augusztus 5-ig, augusztus 24-ig, szeptember 10-ig, illetve az utolsó részlet szeptember 23-ig. Ez a kedvezmény azonban csak 100 koronát meghaladó jegyzésnél vehető igénybe. Viszont, hogy azok is jegyezhessek a hadikölcsönt, akik átmenetileg talán a teljes összeggel nem rendelkeznek, azonban a most meglévő készpénzüknél nagyobb összeget kívánnak jegyezni, az Osztrák-Magyar Bank és a Hadikölcsönpenztár a kötvények névértékének 75 százalékáig terjedő lombardkölcsönt adnak a mindenkor hivatalos váltóleszámitolási kamat-

Pannonia-szálloda

Budapest, Rákóczi-ut 7. szám.

A Nemzeti Színház mellett.

lábán, kívánatra azonban évi. 5% lombard kamatlábat is garantálnak és pedig teljes hat évre, vagyis 1924 június 30-ig. Ugyanilyen feltételek mellett lombardiroznak egyéb értékpapírokat is, ha azok megbizonyíthatólag hadikölcsön-jegyzés céljait szolgálják.

Végül a nyolczadik hadikölcsön birtokosainak azt a kedvezményt biztosítja a pénzügyi kormány, hogy azzal hadinyereségadót is fizethetnek, amely esetben a hadikölcsönkötvények minden 100 kor. névértéke 92 koronával kerül elszámolásra, miután a folyó kamatok és a bankok által a jegyző feleknek nyújtott félszázalék jutalék tekintetbevételével ez felel meg a tulajdonképpeni jegyzési árfolyamnak. Ugyanilyen árfolyamon fogják elfogadni fizetés gyanánt a nyolczadik hadikölcsön kötvényeit, a háboru után a leszerelés folytán eladásra kerülő javak eladásánál, illetve elárverezésénél. A leszerelési javak eladásánál általában előnyben fogják részesíteni azokat, akik igazolják, hogy saját jegyzésű hadikölcsönkötvényekkel fizetik ki a vételárat.

Magyar Unió-Bank Részvénytársaság cég alatt új pénzügyintézet alakult Budapesten huszonegy millió korona befizetett alaptőkével. A részvénytársaság célja az alapítók által megszerzett különböző ipari és gazdasági vállalatok finanszírozása, fejlesztése és vezetésének egységesítése, de egyáltalán mindenféle bankszerű üzletág folytatása. Az igazgatóság tagjai lettek: *Ráday Gedeon* gróf (elnök), *Jankovich Béla* dr., *György Endre*, *Ghillány Sándor* báró, *Szabó Lajos*, *Weisz Jónás*, *Hencz Gyula*, *Szabó Ernő*, *Tibold Sándor* és *Gerő Vilmos* dr. (vezérigazgató).

Az Anker közgyűlése. Az Anker Élet- és Járadékbiztosító Társaság Wienben most tartotta közgyűlését. A lefolyt évben kiállított 108.923 új kötvény 213.807.552 K-tökére és 405.500 K járadékra. A biztosítási állomány 1917. év végén 182.872 szerződés 735.079.861 K-tökére és 2.685.731 K járadékra rugott. A bevételek díjakban és kamatokban a jelentési évben 48.421.390 K-t tettek ki, a legmagasabb összeget a társaság fennállása óta. Az évi felesleg 4.091.552.31 K-t tesz ki. A biztosítottak nyereségosztaléka A) osztalékterv szerint (régis számla) 40%, B) osztalékterv szerint (új számla) 20%. C) osztalékterv szerinti biztosítások után a kötvényben garantált osztalékon kívül az évi díj 8%-át képező pótosztalék engedélyeztetett. A nyereségosztalékkal halálesetre biztosítottak 2.607.786.53 K-t (306.860 koronával többet, mint az előző évben) kapnak, tehát a társaság bevált hagyományainak megfelelően, országnrészét a felosztásokra kerülő feleslegnek, míg a részvényeseknek csak 480.000 K (240 K részvényenként, mint az előző évben) adatott osztalék gyanánt.

HETI POSTA.

Dr. St. J. Kalocsa. Rendben van. A *Jean Christoph*-ot az öszszel folytatjuk. A legszebb részt még ki fogjuk adni: a *Jean Christophe à Paris*-t. Szives üdvözlét!

Szőrmeáruház. Szőrmét a magyarnak, kisasszony, nem verset, ez most a drága költemény! Az ön vékonypéznű lírájával mit csináljunk? Nem tudunk vele szőrménten elbánni.

V. Á. Budapest. Lelkesnek elég lelkes, de bennünket csak a jó versek hatnak meg.

F. G. Budapest. A »zengő, szüzi hitves« egy hypermodern költői kép, nekünk azonban nem zeng mást, csak sivar unalmat. Meg ne vessen bennünket, hogy ilyen maradiak vagyunk. Mi keletéről jöttünk.

Cs. J. Budapest. Tehetségében nem kételkedünk, de most még forr, mint a jó bor. Várjunk új szüretig.

Sz. J. F. Rákospalotaujfalu. Különös kívánság: közöljük a verset, föltéve, ha másoknak is gyönyörűséget okoz. Szép kis gyönyörűség. A hadidrágaság okoz ilyen gyönyörűséget. Olcsó portékával nem kereskedünk.

Nem közölhető: Szines álom. Gyermekkézben. Ha majd eljön. Békenap. Mese. Akit szeretek. Józsi diák. Ablakod alatt. A párbaj. Keserves János a bíró előtt.

Kiadótulajdonos és főszerkesztő: **KISS JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **RÓZSA MIKLÓS.**

Emésztést elősegítő
nyálkoldó
savközsémbeült

MATTONI
GISSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS
SAVANYUVIZE.

Rizskeményítő-
pótló Mintaküldemény **5** korona
10 csomag ára **5** bérmertve

Gross Antal Budapest, József-körut 23. sz.
Félemelet 1 ajtó.

MEGJELENT **KISS JENŐ SÁNDOR**
A GÉP
czimü novellás kötete. Ára 4 kor. 80 fill.
Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában VIII., Népszínház-u. 22.

Hirdetmény.

Az államkincstár tulajdonát képező gyógyfürdők közül a folyó évben a következő gyógyfürdők az alábbi időpontokban állanak a fürdőközönség rendelkezésére:

Herkulesfürdő, kénés és sósfürdő (Krassó-Szőrény vm.) május 1-től szeptember 30-ig. Főidény: július—augusztus. Egyes szállók egész évben nyitva.

Vizakna, sósgyógyfürdő (Alsó-Fehér vm.) május 15-től szeptember 15-ig. Főidény: június 16-tól augusztus 15-ig.

Fenyőháza, havasaljai gyógyhely és nyaralótelep (Liptó vm.) május 16-tól szeptember végéig. Főidény: július—augusztus.

Tátralomnicz, magaslati gyógyhely és nyaralótelep (Szepes vm.) május 25-től szeptember végéig.

Szentiványi Csorba-tó, magaslati gyógyhely (Liptó vm.) május 25-től szeptember végéig.

Zárva maradnak további intézkedésig a következő állami fürdők:

Koronahegyfürdő, kénés gyógyfürdő (Szepes vm.).
Ránkfüred, gyógyfürdő (Abauj-Torna vm.).
Rádnaborberek, fürdő (Bészterce-Naszód vm.).

A megnyitott állami fürdőkben csakis *pensiorendszer* szerint lehet étkezni, melynek ára hivatalból lehetőleg mérsékeltlen lesz megállapítva.

Bővebb felvilágosítást nyújtanak Herkulesfürdőre nézve az ottani m. kir. fürdőigazgatóság, Vizaknára és Fenyőházára nézve az illető m. kir. fürdőfelügyelőségek, Tátralomniczra és Szentiványi Csorba-tóra nézve az ottani fürdőigazgatóságok.

Budapest, 1918 május hó.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

LOHR MÁRIA
• (KRONFUSZ) •

A főváros első és legrégebb csipketisztító,
vegytisztító és kolmfestő gyári intézete

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-utca 85.

FIÓKOK: II., Fő-utca 27. IV., Eak-ut 6. IV., Kecskeméti-
utca 14. V., Harminczad-utca 4. VI., Teréz-körut 39.
VI., Andrásy-ut 16. VIII., József-körut 2.

